

Vapaaehtoisten johtaminen urheilu- tapahtumissa

Opas tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjälle

LAB-ammattikorkeakoulu

Restonomi (AMK) Matkailu- ja tapahtumaliiketoiminnan koulutus

2024

Paula Nikula

Tiivistelmä

Tekijä(t)	Julkaisun laji	Valmistumisaika
Paula Nikula	Opinnäytetyö, AMK	2024
	Sivumäärä	
	46+16	
Työn nimi		
Vapaaehtoisten johtaminen urheilutapahtumissa Opas tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjille		
Tutkinto ja koulutusala		
Restonomi (AMK) Matkailu- ja tapahtumaliiketoiminta		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)		
Lahden kaupungin tapahtumapalvelut		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Lahden kaupungin tapahtumapalveluille. Työn tarkoituksena oli luoda opas tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjille, jonka avulla tiiminvetäjät voivat parantaa omaa esihenkilötyöskentelyään tapahtumissa. Tapahtumien vapaaehtoiset ovat erittäin tärkeä resurssi tapahtumien järjestämisen kannalta. Oppaan avulla halutaan mahdollistaa vapaaehtoisille entistä parempaa työnohjausta ja tukea paremman tapahtumakokemuksen saavuttamiseksi. Tyytyväinen ja arvostettu vapaaehtoinen on sitoutuneempi toimintaan ja jatkaa toiminnan parissa suuremmalla todennäköisyydellä.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään tapahtuma-alaa, vapaaehtoistoimintaa ja sen merkityksiä yksilölle, yhteiskunnalle ja tapahtumille sekä vapaaehtoistoiminnan johtamista. Oppaan sisältöjä suunniteltaessa, kerättiin tietoperustaa vapaaehtoistoiminnasta ja johtamisesta, joka myöhemmin sovitettiin tapahtuma-alalle ja vapaaehtoistoimintaan sopivaksi omien kokemusten kautta. Opasta testattiin kokeneilla urheilutapahtumien tiiminvetäjillä. Saatujen palautteiden perusteella oppaalle on tarvetta ja sen avulla voi kehittyä tiiminvetäjänä.</p> <p>Tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjän opas julkaistaan Lahden kaupungin verkkosivuille kaikkien saataville ja se otetaan kaupungin oman vapaaehtoispankin käyttöön. Opas on osa vapaaehtoispankin vapaaehtoisten edunvalvontaa.</p>		
Asiasanat		
vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoiset, vapaaehtoisten johtaminen, sitouttaminen, tapahtumat		

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Paula Nikula	Thesis, UAS	2024
	Number of Pages	
	46+16	
Title of Publication		
Managing Volunteers in Sport Events A Guide for Volunteer Team Leaders in Events		
Degree, Field of Study		
Bachelor of Hospitality Management		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
City of Lahti event service		
Abstract		
<p>The thesis was commissioned by the Lahti City Event Services. The purpose of the thesis was to provide a guide for volunteer team leaders to events. The guide's purpose is to help team leaders act as better team leader at volunteers. Volunteers are a very important resource for organizing events. The guide aims to enable better leadership to volunteers and commit them to their activities. A satisfied volunteer is more committed to the action.</p> <p>The theoretical part of the thesis consists of the event industry, volunteering, and its importance to the individual, society and events, and the management of volunteering. The contents of the guide consisted of volunteering and leadership theory and coordinated through their own experiences. The guide was tested with experienced team leaders and according to their feedback the guide is useful, and it can help individuals develop themselves as a team leader.</p> <p>A Guide for Volunteer Team Leaders in Events will be published on the City of Lahti's website by December and integrated into the city's volunteer bank for practical use. The guide is part of advocacy for volunteers.</p>		
Keywords		
volunteering, volunteers, volunteer management, engagement, events		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Opinnäytetyön taustaa.....	1
1.2	Toimeksiantajan esittely	2
1.3	Tavoite ja rajaus	2
2	Tapahtumateollisuus.....	4
2.1	Tapahtumateollisuus toimialana	4
2.2	Tapahtumat	6
2.3	Tapahtumat Lahdessa.....	9
3	Vapaaehtoistoiminta	11
3.1	Vapaaehtoistoiminnan määritelmä.....	11
3.2	Vapaaehtoistoiminnan merkitys ja arvo	12
3.3	Tapahtumien vapaaehtoiset Lahdessa	15
4	Vapaaehtoisten johtaminen	17
4.1	Vapaaehtoisten motivointi ja sitouttaminen.....	17
4.2	Vapaaehtoisten hyvinvointi	18
4.3	Vapaaehtoisten työnohjaus	20
4.4	Viestintä ja tiedottaminen	22
4.5	Perehdyttäminen	23
4.6	Tiiminä työskentely	24
5	Toimeksiannon raportointi.....	26
5.1	Tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjän opas	26
5.2	Menetelmien kuvaus.....	27
5.3	Prosessin vaiheiden kuvaus	31
6	Yhteenveto	40
	Lähteet	42

Liite 1. Palautekyselylomake

Liite 2. Vapaaehtoiset tapahtumissa – Opas tiiminvetäjälle

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön taustaa

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin toimeksiantona Lahden kaupungin tapahtumapalveluille. Vuonna 2023 Lahdessa oli suur tapahtumavuosi, jonka aikana Lahdessa järjestettiin useita kansallisia sekä kansainvälisiä urheilutapahtumia. Suur tapahtumavuotta varten Lahden kaupunki pilotoi tapahtumien vapaaehtoispankin. Kevään ja kesän aikana vapaaehtoisia haettiin eri tehtäviin viiteen eri urheilutapahtumaan. Nämä vapaaehtoispankin pilottitapahtumat olivat FNLD GRVL, IRONMAN 70.3 karsintakilpailu, Kalevan kisat, SM-viikko. Tapahtumakesän päätti IRONMAN 70.3 MM-kilpailut, johon odotettiin yli 5 000 kilpailijaa. Tapahtumakesän jälkeen tapahtumaan osallistuneilta vapaaehtoisilta pyydettiin palautetta. Palautteista kävi ilmi, että suurin osa palautteen antajista olivat erittäin tyytyväisiä vapaaehtoispankin toimintaan. Eniten kehittävää palautetta tuli vapaaehtoisten tiiminvetäjien toiminnasta sekä viestinnän hitaudesta tai puutteesta. Vapaaehtoisten kokemusten parantamiseksi haluttiin kehittää jokin työkalu ja siitä syntyi ajatus tiiminvetäjän oppaasta.

Toimeksiantona oli luoda opas tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjille. Opas on toimintaa ohjaava käsikirja tapahtumissa esihenkilön tehtävissä toimiville henkilöille. Tiiminvetäjä ja hänen toimintatapansa vaikuttavat vapaaehtoisen kokemukseen tapahtumassa toimimisesta vapaaehtoisena. Sen takia on tärkeää, että tiiminvetäjällä on taitoa toimia esihenkilönä innostavalla ja vapaaehtoisia motivoivalla tavalla. Valmis opas julkaistaan verkkoversiona Lahden kaupungin verkkosivuilla joulukuuhun mennessä. Opas tulee Lahden kaupungin vapaaehtoispankin käyttöön ja on osa vapaaehtoistoiminnan edunvalvontaa. Oppaan saa vapaasti ladata kuka tahansa, eikä sitä ole rajattu vain lahtelaisten tai Lahdessa järjestettävien tapahtumien käyttöön, vaan sitä voi hyödyntää kuka tahansa. Opasta voi hyödyntää myös muut vapaaehtoistoimintaa koordinoivat tai vapaaehtoisten esihenkilönä toimivat henkilöt.

Omat kokemukseni tapahtuma-alalta, vapaaehtoistoiminnasta sekä tiiminvetäjän roolista urheilutapahtumissa ovat niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat kiinnostukseeni opinnäytetyön aiheita kohtaan. Tapahtumien vapaaehtoiset ovat erittäin tärkeä osa tapahtumien toteuttamista ja niiden onnistumista. Haluan omalla panoksellani olla mukana mahdollistamassa entistä parempaa tapahtumakokemusta vapaaehtoisille sekä tiiminvetäjille. Tapahtumissa vapaaehtoisena toimiminen on parhaimmillaan erittäin palkitsevaa ja antoisaa, se antaa arvokasta työkokemusta, luo yhteisöjä ja tarjoaa mielekästä ja merkityksellistä sisältöä elämään.

Tämä opinnäytetyöraportti koostuu työn teoreettisesta viitekehyksestä ja toimeksiannon raportoinnista, jossa esitellään toimeksianto sekä kuvataan oppaan tekoa varten valitut menetelmät sekä prosessin vaiheet. Teoreettisessa viitekehyksessä tutustutaan tapahtumateollisuuteen, vapaaehtoistoimintaan ja sen merkityksiin sekä vapaaehtoisten johtamiseen. Yhteenvedossa arvioidaan opinnäytetyötä ja tuotosta sekä esitetään jatkokehitysehdotukset. Toimeksiannon myötä syntyneen oppaan löytää liitteistä (liite 2).

1.2 Toimeksiantajan esittely

Tämän työn toimeksiantajana on Lahden kaupungin tapahtumapalvelut. Tapahtumapalvelut ovat osa Lahden kaupungin elinvoiman palvelualueita. Elinvoiman palvelualueita johtaa elinvoimajohtaja. Elinvoiman palvelualueelle kuuluu kasvu- ja työllisyyspalvelut, joista tapahtumapalvelut kuuluvat kasvupalveluihin. Kasvupalveluihin kuuluu ympäristökehitys, elinkeinopalvelut, tapahtumapalvelut, International House Lahti ja innovaatiopalvelut. Tapahtumapalveluiden ensisijainen tehtävä on auttaa tapahtumajärjestäjiä kaikissa tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyvissä asioissa, kuten lupa-asioissa, avustuksissa, viestinnässä ja tapahtuman turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Tapahtumapalveluiden palvelut ovat tapahtumajärjestäjälle maksuttomia. Tapahtumajärjestäjien tukemisen lisäksi tapahtumapalvelut hakevat uusia tapahtumia, teettävät vaikuttavuustutkimuksia, ovat mukana vaikuttamassa tapahtumainfraan sekä kokoavat ja pitävät yllä kaupungin omaa tapahtumien vapaaehtoispankkia. (Määttä 2024.)

Tapahtumapalveluiden omaa tuotantoa ovat erilaiset kaupunkitapahtumat, kuten Mastofestarit ja Lahden Joulukylä. Tapahtumapalvelut tuottavat myös kaupungin omia pienempiä tapahtumia, kuten Kaupungintalon avoimet ovet sekä suurempia tapahtumia, kuten Lahen bileet ja itsenäisyyspäivän kutsuvierasvastaanotto. Useat urheilun arvokisat Lahdessa on toteutettu yhteistyössä tapahtumapalvelujen kanssa. Kaiken edellä mainitun lisäksi tapahtumapalveluille kuuluu paljon muuta, joista nostan vielä erilaiset tapahtumahankkeet sekä tiiviin yhteistyön tapahtumajärjestäjien, urheiluseurojen, kaupungin oppilaitosten sekä elinkeinoelämää edustavien yhdistysten kanssa. (Määttä 2024.)

1.3 Tavoite ja rajaus

Työn tavoitteena oli tuottaa opas tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjille. Oppaan tavoite on auttaa tiiminvetäjiä onnistumaan vapaaehtoisten työnohjaamisessa sekä auttaa tiiminvetäjiä kehittymään esihenkilönä. Samalla oppaan tavoitteena on parantaa vapaaehtoisten kokemusta vapaaehtoistoiminnasta tapahtumissa. On kaikkien alalla toimivien toimijoiden etu, että vapaaehtoiset saavat tarvitsemaansa tukea ja arvostusta tapahtumissa työskennellessään. Hyvä johtaminen sitouttaa vapaaehtoista toimintaan ja luo jatkumoa

sille, että vapaaehtoinen pysyy toiminnassa mukana myös jatkossa. Eri tapahtumissa toimii usein eri tiiminvetäjiä ja oppaan avulla halutaan pyrkiä tasoittamaan mahdollisia eroja tiiminvetäjien välillä.

Oppaasta tiiminvetäjä saa konkreettisia neuvoja muun muassa hyvistä työskentelytavoista, vapaaehtoisen kohtaamisesta, työturvallisuudesta ja viestinnästä. Opas toimii myös vapaaehtoisten edunvalvonnan välineenä. Sen avulla halutaan taata se, että vapaaehtoinen saa tarvittavan ohjauksen ja pystyy suoristumaan tehtävästään turvallisesti. Yhteenvetona voidaan sanoa, että oppaan tarkoitus on luoda parempaa vapaaehtoistyötä ja vapaaehtoisten ohjaamista.

Opinnäytetyön aihe on rajattu vapaaehtoistoimintaan tapahtumissa, erityisesti urheilutapahtumiin. Aiheen rajaukseen on vaikuttanut Lahden kaupungin imago urheilutapahtumakaupunkina, kirjoittajan oma mielenkiinto urheilutapahtumia kohtaan sekä aiempi kokemus vapaaehtoistyöstä sekä työskentelystä urheilutapahtumissa. Lahden kaupungin vapaaehtoispankkia varten luotua Tiiminvetäjän opasta testattiin kuluvan vuoden aika kahdessa urheilutapahtumassa, joihin osallistui pankin vapaaehtoisia. Palautetta ja kehitysehdotuksia pyydettiin U19 naisten salibandyn MM-kilpailujen sekä lippupallon MM-kilpailujen tiiminvetäjiltä. Vapaaehtoispankin vapaaehtoisia on tähän saakka haettu ainoastaan suurempiin urheilutapahtumiin, joka myös selittää urheilutapahtumien tiiminvetäjien valinnan palautteen antajiksi.

2 Tapahtumateollisuus

2.1 Tapahtumateollisuus toimialana

Tapahtumateollisuus on suuri, mutta huomaamaton toimiala, jonka keskusjärjestönä Suomessa toimii Tapahtumateollisuus ry. Yhdistyksen tehtävä on edistää tapahtumaelinkeinon tunnistettavuutta ja arvostusta suomalaiselle yhteiskunnalle. Vuonna 2020 tapahtumateollisuus on 2,35 miljardin euron arvoinen toimiala, jonka alla toimii 3 200 yritystä ja se työllistää lähes 200 000 ihmistä. Uusia alalla toimivia yrityksiä ja vakituisia työpaikkoja syntyy vuosittain. Ala oli vahvassa kasvussa ennen koronapandemiaa, kun sen liikevaihto kaksinkertaistui edeltävän seitsemän vuoden aikana. Tapahtumateollisuus on yksi niistä toimialoista, jotka kärsivät eniten koronapandemiasta. (Tapahtumateollisuus ry.) Raportoinnin ja tilastoinnin vähäisyyden takia, on ajankohtaista dataa alasta vaikea löytää ja olemassa olevat selvitykset ja raportit saattavat poiketa toisistaan. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos raportoi vuonna 2021 tapahtuma-alan kokoa ja kansantaloudellisia merkityksiä. Arviointiin käytettiin toimialaluokittelua sekä eri yritystasojen aineistoja. Raportin mukaan tapahtumalalla toimii 8 300–9 200 yritystä ja se työllistää kokopäiväisesti yrityssektorilla 15 000–19 543 henkilöä sekä muilla sektoreilla 50 100 henkilöä. (Ali-Yrkkö & Pajarinen 2021, 4–5.)

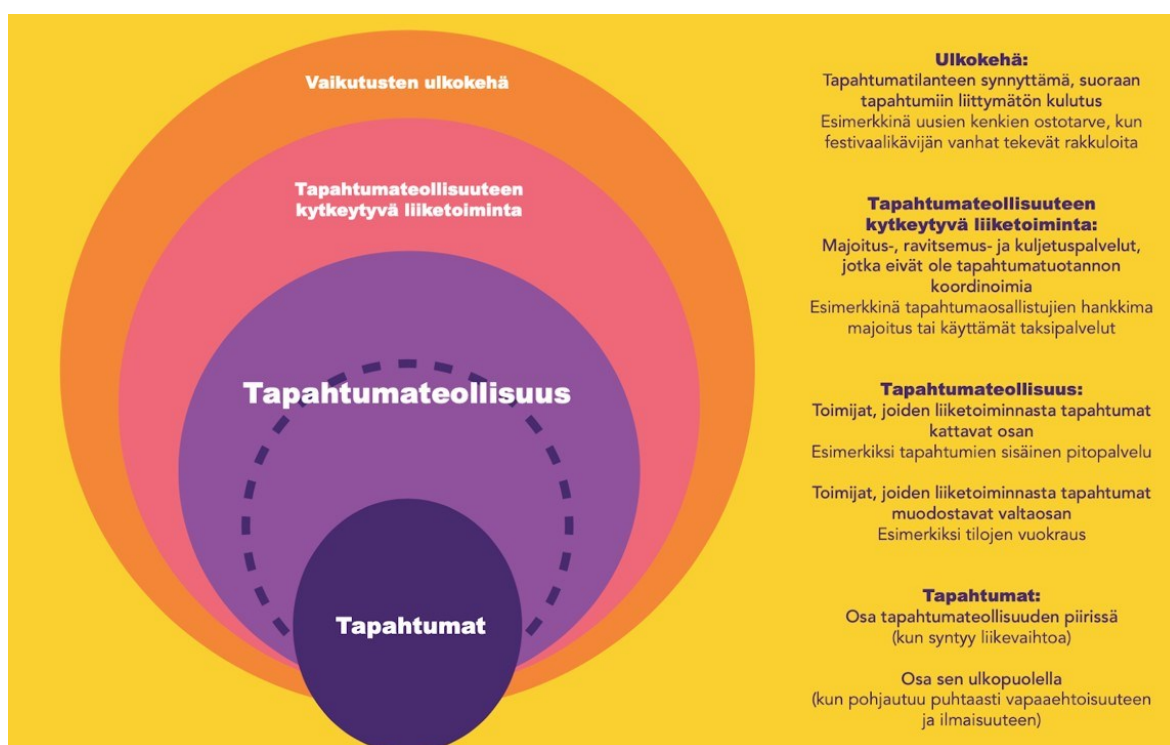
Tapahtumateollisuutta ei tunnisteta toimialaksi virallisessa toimialaluokituksessa ja se hidastaa alan tunnistettavuutta, kasvua ja kehitystä. Kun ala tunnistetaan ja määritetään, on kasvua mahdollista vauhdittaa tavoitteellisesti, samalla helpottaen tiedonkeruuta, tilastointia ja vaikuttavuuden tutkimista. Kun alan erityispiirteet huomioidaan vahvistaa se myös alan työllisyyttä. Tapahtumateollisuus ry:ltä tilatussa selvityksessä määritellään ala palveluliiketoiminnaksi, jota kuvaa työvoimaintensiivisyys, tilapäisyys, hajanaisuus ja monialaisuus laajoissa yritysverkostoissa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023.) Tapahtumateollisuus pitää sisällään valtavasti erilaista osaamista eikä nykyiset viralliset luokitukset luo selkeää kokonaiskuvaa tai käsitystä sen erityispiirteistä. Toimialoja voidaan tarkastella liiketoiminnan, sisältöjen tai formaattien näkökulmasta. (Wiren ym. 2020a.)

Suuren tapahtumateollisuuden sisällä on monia alatoimialoja. Osa alan yrityksistä toimii vain tapahtumateollisuuden liiketoiminnan parissa, osa myös matkailu- ja ravitsemistoimialoilla. Erilaisia tapahtuma-alan toimialoja ja elinkeinoja ovat (Kuusisto & Sahlstedt 2021):

- tapahtumajärjestäminen
- esiintyjä- ja ohjelmapalvelut
- tapahtumatilojen, -tekniikan ja -rakentamisen palvelut, myynti ja vuokraus
- lipunmyyntipalvelut
- tapahtumien oheispalvelut

- suunnittelu ja konsultointi
- digitaaliset tapahtumapalvelut
- muut tapahtuma-alan erityispalvelut.

Tapahtumateollisuudella on huomattavia taloudellisia vaikutuksia siihen kytkeytyvään liiketoimintaan (kuva 1), joita ovat majoitus-, ravitsemus- ja kuljetuspalvelut. Tapahtumat vahvistavat myös liiketoimintaa, kaupankäyntiä, hyvinvointia sekä demokratiaa. (Wirén ym. 2020a.) Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen mukaan, tapahtuma-alan liikevaihto on ollut voimakkaammassa kasvussa muihin tapahtumateollisuuteen kytkeytyvään liiketoimintaan verraten. Kasvu oli voimakkainta vuosien 2015 ja 2017 välillä, mutta erot majoitus- ja ravitsemistoimintaan tasaantuivat vuosien 2018 ja 2019 aikana. (Ali-Yrkkö & Pajarinen 2021,9.)

Kuva 1. Tapahtumateollisuuden vaikutukset muuhun liiketoimintaan (Wirén ym. 2020a)

Vuonna 2020 Tapahtumateollisuus ry toteutti yhdessä Turun Yliopiston Kauppakorkeakoulun kanssa toimialatutkimuksen. Raportin toisessa osassa arvioitiin koronakriisin vaikutusta koko toimialan liiketoimintaan vuonna 2020. Raportissa arvioitiin, että toimialan liikevaihto olisi jäämässä 1,5 miljardia euroa pienemmäksi vuoteen 2019 verrattuna (taulukko 1). Tämä tarkoittaisi liikevaihdon jäävän reilusti alle miljardiin. (Wirén ym. 2020b.) Liikevaihdon kehitykseen vaikutti vuoden 2020 tapahtumien peruuntuminen tai siirtyminen. Tapahtumien

järjestäminen lähitulevaisuudessa oli epävarmaa, mikä loi alalla työllistymiselle haasteita. Tapahtumateollisuuden alla toimii suuri määrä mikroyrityksiä alihankkijoina sekä tapahtumajärjestäjinä. Monien mikroyrittäjien työt loppuivat ja mikroyrittäjänä mahdollisuus tippua kaikkien yhteiskunnan tukiverkkojen ulkopuolelle oli erittäin todennäköistä. Myös välilliset vaikutukset muihin koronakriisistä kärsiville aloille loi alalle epävarmuutta, kun ei tiedetty tilaavatko yritykset yritystapahtumia ja onko yksityishenkilöillä varaa ostaa tapahtumalippuja. (Wirén ym. 2020a.)

Taulukko 1. Koronapandemian vaikutus liiketoiminnan kehitykseen (Wirén ym. 2020b)

2.2 Tapahtumat

Tapahtumalla tarkoitetaan tiettyyn aikaan ja paikkaan sidottua tilaisuutta. Niiden toteuttaminen on suunnitelmallista ja jokaisella tapahtumalla on jokin tavoite. Tapahtuman avulla halutaan välittää, luoda tai muuttaa jo jotain olemassa olevaa. Tapahtumat voivat olla kertaluontoisia tai toistuvia ja ne voivat tapahtua fyysisessä tai virtuaalisessa tilassa. (Tapahtumateollisuus ry.) Tapahtumat ja matkailu ovat merkittävä osa eri kaupunkien ja alueiden taloutta. Erityisesti tapahtumien taloudellinen vaikutus näkyy paikallisesti eri palvelualoilla kuten matkailu- ja majoitustoiminnassa. Taloudellisten vaikutusten lisäksi, on tapahtumilla myös sosiaalisia vaikutuksia. Tapahtumat tuovat ihmisiä yhteen, vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä vahvistavat yhteiskunnallisia rakenteita. Niiden avulla voidaan myös parantaa eri kaupunkien tai kuntien kilpailukykyä. Tapahtumat ovat tänä päivänä

olennainen osa eri maiden ja kaupunkien sosiaalista, kulttuurista sekä taloudellista infrastruktuuria. (Korstanje & Seraphin 2018, 3.)

Yleisötapahtumat jaotellaan perinteisesti niiden kokoluokan, tyypin ja vaativuustason mukaan. Pienin tapahtuma eli mikrotapahtuma on maksimissaan viidensadan kävijän tapahtuma. Tapahtumaa jaotellaan pientapahtumaksi, kun kävijämäärä on viidensadan ja kahden tuhannen välillä. Keskisuureksi tapahtumaksi kutsutaan tapahtumia, joissa kävijöitä on kahdesta tuhannesta kymmeneen tuhanteen. Tapahtumaa pidetään suurtapahtumana, kun kävijöitä on vähintään kymmenen tuhatta, kuitenkin enintään kaksikymmentäviisi tuhatta. Massatapahtumaksi kutsutaan tapahtumia, joissa on yli kaksikymmentäviisi tuhatta kävijää. Tapahtuman kävijämäärä on yksi niistä tekijöistä, joka vaikuttaa muun muassa tapahtuman turvallisuussuunnitteluun. (Koponen 2019.)

Tapahtumat voidaan luokitella niiden tyypin mukaan. Tapahtumatyyppi vastaa siihen, min-käläinen tapahtuma on tiedossa ja onko sillä jotain erityispiirteitä. Tapahtumia voidaan luokitella seuraavien tapahtumatyyppeihin (Tampereen kaupunki 2022, 7.):

- taide-, kulttuuri- ja viihdetapahtumat
- urheilu- ja liikuntatapahtumat
- virkistystapahtumat
- kongressit ja yritystapahtumat
- poliittiset ja valtiolliset tapahtumat
- opetukselliset ja tieteelliset tapahtumat
- hengelliset tapahtumat
- liiketoiminnan ja kaupankäynnin tapahtumat
- yksityiset tapahtumat.

Tapahtuman vaativuutta arvioidessa kartoitetaan aluksi tapahtuman laajuutta ja luonnetta. Tukesin laatiman mallin (kuvio 1) avulla voidaan hahmottaa näitä teemoja. Kolmion huipulla on kooltaan ja riskeiltään sekä vaativuustasoltaan pienin tapahtuma. Kahden ensimmäisen kolmion yhteen lasketut pisteet määrittävät tapahtuman vaativuustason. Tapahtuman laajuuden voi arvioida arvioidun yleisömäärän mukaan. Yleisömäärän lisäksi laajuuteen arviointiin vaikuttaa myös tapahtuma-alueen tai -tilan koko, kesto, toistuvuus sekä erillis- ja tilapäisrakennusten määrä ja pinta-ala. Tapahtuman luonteeseen vaikuttavat tapahtuman kohderyhmä ja se, mitä tapahtumassa on tarkoitus tehdä. Luonne vaikuttaa suoraan tapahtuman riskitasoon. Riskitasoa nostaa muun muassa yleisön mahdollisuus osallistua aktiviteetteihin, päihteiden käyttö tai erilaiset pyrotekniikkaa tai moottoriajoneuvoja sisältävät tapahtumat. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.)

Kuvio 1 Tapahtuman vaativuuden määrittely (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto)

Tapahtuman laajuus ja siihen liittyvät riskit vaikuttavat suoraan tapahtuman vaativuustasoon. Mitä laajempi ja enemmän riskejä sisältävä tapahtuma on, sitä vaativampaa on sen järjestäminen ja suunnitteleminen. Vaativuuden mukaan tapahtumat voidaan luokitella viiteen eri vaativuusluokkaan (kuvio 1). Luokasta käy ilmi se, miten ammattimaista tapahtuman järjestäminen on. Harraste- ja vapaaehtoisitasolla on kyse pienemmistä, jopa keski-suurista tapahtumista, joissa on yksittäisistä muutamiin suorituspaikkoja ja eritystoimintoja. Yhdistelmätasolla toimintoja on jo enemmän ja sitä järjestetään erilaisten ammattilaisten ja asiantuntijoiden kesken. Asiantuntija- ja ammattitasolla tapahtumajärjestäjältä vaaditaan asiantuntemusta, kokemusta ja tuntemusta yleisöturvallisuudesta. Myös erilaiset pakollisten lupien, suunnitelmien, ilmoitusten ja asiakirjojen määrä kasvaa tapahtuman vaativuustason mukaan. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.)

Tapahtumia olisi erittäin haastavaa jopa mahdotonta järjestää ilman vapaaehtoisia. Vapaaehtoistyö on tapahtumille äärettömän tärkeä resurssi. Osa tapahtumista järjestetään täysin eri yhdistysten ja vapaaehtoisten voimin. Etenkin erilaiset suur tapahtumat tarvitsevat toteutuakseen vapaaehtoisia. Vapaaehtoiset mahdollistavat monia toimintoja tapahtumissa. Vapaaehtoiset ovat myös tapahtumien hengen ja tunnelman välittäjiä sekä luovat yhteisöllisyyttä. Monet työtehtävät liittyvät asiakasrajapinnassa toimimiseen ja tällöin vapaaehtoinen edustaa omalla toiminnallaan tapahtumaa ja tapahtumajärjestäjää. Asiakkaiden kohtaaminen, opastaminen ja auttaminen ovat tärkeitä vapaaehtoisten tehtäviä ja näissä tehtävissä vapaaehtoiset omalla panoksellaan vaikuttavat suoraan asiakaskokemukseen ja tapahtuman imagoon. Voidaan sanoa, että ilman tapahtumia ei tapahdu mitään, mutta ilman vapaaehtoisia jäisi moni tapahtuma järjestämättä. (Kosunen 2024; Kulmalahti 2024.)

2.3 Tapahtumat Lahdessa

Lahdella on yli satavuotinen yleisötapahtumien historia (Lahden kaupunki). Lahden historia yleisötapahtumien osalta on saanut alkunsa jo 1870-luvulla, kun rautatie ja Vesijärven satama valmistui. Silloiseen Lahden kylään anottiin lupaa kerran kuukaudessa järjestettävistä toripäivistä ja luvan saatua, ensimmäinen toripäivä pidettiin tammikuussa 1875. Toripäiväksi vakiintui kuukauden ensimmäinen keskiviikko ja myöhemmin kauppatapahtuma laajeni koko Kauppatorin kokoisiksi markkinoiksi. (Lahden historiallinen museo.) Lahden historia talviurheilukaupunkina sai alkunsa vuonna 1923, kun Salpausselän harjuilla järjestettiin ensimmäisen kerran Salpausselän Hiihdot. Salpausselän kisojen jo yli sadan vuoden historian aikana, on Lahdessa kilpailtu lukuisat Pohjoismaisten hiihtolajien maailmancupin osakilpailut sekä seitsemät maailmanmestaruuskilpailut. (Salpausselän kisat.) Lahti on toiminut isäntäkaupunkina myös monien muiden lajien arvokisoille. Suurtapahtumavuonna 2023 Lahdessa järjestettiin useampi kansainvälinen urheilutapahtuma ja jaettiin suomenmestaruuksia. Kesä huipentui IRONMAN 70.3 MM-kilpailuihin, joihin osallistui yli 5000 kilpailijaa ympäri maailman. Vuonna 2024 Lahti isännöi U19 naisten Salibandyn MM-kilpailuja sekä juuri olympiastatuksen saaneen Lippupallon MM-kilpailuja. (Kulmalahti 2024.)

Lahti on kansainvälisellä tasolla tunnettu tapahtumakaupunki, Suomen johtava ympäristökaupunki sekä nopeasti kehittyvä yliopistokaupunki. Tapahtumat luovat alueelle erilaisia liiketoimintamahdollisuuksia, tuovat huomattavia aluetaloudellisia vaikutuksia erilaisina tulokertyminä ja asiakasvirtoina sekä vahvistavat kaupungin imagoa ja vetovoimaa. Lahden alueen matkailu rakentuu tällä hetkellä vahvasti tapahtumien ympärille. (Lahden kaupunginhallitus 2023, 2.) Vuonna 2023 Lahden kaupunginhallitus hyväksyi tapahtumatoiminnan kasvu- ja kehittämisohjelman. Ohjelman tavoite on vahvistaa Lahden elinvoimaa, kasvua ja asemaa vastuullisena tapahtumakaupunkina. Sen pyrkimys on myös olla kansainvälisesti kilpailukykyinen kaikenlaisten tapahtumien mahdollistajana. Kaikkiaan ohjelman tavoitteet tukevat myös erinomaisesti Lahden kaupungin strategiaa, jonka tarkoituksena on kehittyä kansainvälisenä urheilu-, matkailu- ja tapahtumakaupunkina. Ohjelmaa johtaa Lahden kaupungin elinvoimapalvelualue, jonka lisäksi sitä viedään eteenpäin tiiviissä yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Lahden Kaupunginhallitus seuraa ohjelman toteuttamista vuosittain. (Lahden kaupunki 2023.)

Lahden kaupungin tapahtumatoiminnan kasvu- ja kehittämisohjelma 2030 pitää sisällään erilaisia strategisia, laadullisia sekä määrällisiä tavoitteita, jotka pyritään saavuttamaan vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteista suurin ja merkittävin on olla Suomen johtava tapahtumakaupunki. Ohjelman muita tavoitteita ovat muun muassa olla houkutteleva tapahtumakumppani. Lisäksi tavoitteena on ympärivuotisen ja entistä laajemman näkyvyyden

saavuttaminen myös kansainvälisesti. Ohjelma tavoittelee myös Lahden imagon vahvistamista kiinnostavana, tunnettuna sekä kansainvälisenä tapahtumakaupunkina. Kasvutavoitteita on asetettu myös tapahtumien määrille. Yhteenvetona voidaan sanoa, että lähes kaikkien eri tapahtumatyyppien tapahtumien määrää halutaan kasvattaa. Esimerkkinä keski-suuria eli yli 5 000 kävijän konserttitapahtumia järjestettiin vuonna 2023 kolme kappaletta. Määrällinen tavoite vastaavista tapahtumista vuodelle 2030 on kahdeksan tapahtumaa. Massatapahtumien eli yleisömääriltään yli 25 000 kävijän tapahtumia halutaan saavuttaa vuoden 2023 kahden tapahtuman sijaan neljä vuonna 2030. Tavoitteiden toteutumista seurataan seuraamalla mediaa, tapahtumien määrän kasvua ja erilaisia asiakaspalautteita sekä niiden määrää ja laatua. (Lahden kaupunki.)

3 Vapaaehtoistoiminta

3.1 Vapaaehtoistoiminnan määritelmä

Euroopan parlamentin mietinnössä vapaaehtoistoiminta määritellään seuraavalla tavalla. Vapaaehtoistoiminta on kaikille avointa, omasta vapaasta tahdosta tehtävää työtä, josta ei makseta rahallista korvausta. Vapaaehtoistyön tarkoitus on hyödyttää jotain kolmatta osapuolta oman perheen tai ystäväpiiriin ulkopuolelta. (Euroopan parlamentti 2008.) Vapaaehtoistoiminnan ilmiöstä on ollut käytössä erilaisia käsitteitä, joita ovat muun muassa talkootyö, vapaa huoltotyö, hyväntekeväisyys, vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistyö ja vapaaehtoisuus. (Nylund & Yeung 2005, 14.)

Kansalaisareena määrittelee vapaaehtoistoiminnan Euroopan parlamentin määritelmää rennommin. Heidän mukaansa vapaaehtoisuus tarkoittaa toimimista jonkun itselle merkityksellisen asian puolesta, epäkohtiin tarttumista, maailman muuttamista sekä halua auttaa muita lähellä ja kaukana. Se pitää sisällään myös paljon muuta toimintaa, jonka tavoitteena on hyvän tekeminen ja positiiviset muutokset yhteiskunnassa. Vapaaehtoistoimintaan haakeutuva henkilö pärjää lähtökohtaisesti tavallisilla arkisilla tiedoilla ja taidoilla, mutta joskus voi olla mahdollisuus hyödyntää jotain omaa erityisosaamistaan. Toimintaan kuuluu myös sen palkattomuus ja henkilön vapaus valita itselle sopiva tehtävä tai kohde sekä toiminnan lopettaminen halutessaan. Vapaaehtoistyötä voi tehdä kuka tahansa riippumatta henkilön ominaisuuksista, kuten iästä sukupuolesta tai asuinpaikasta. Toimintaan osallistutaan omien kykyjen, aikataulujen, voimavarojen ja kiinnostuksenkohteiden mukaan. (Kansalaisareena.)

Vapaaehtoistoiminnan tehtäväksi voidaan yleisesti katsoa vuorovaikutuksen ja vapaaehtoisen osallistumisen edistäminen ihmisten välillä sekä vaikuttaminen yhteiskuntaan ja sen rakenteisiin. Vapaaehtoistoiminnalla voidaan kehittää yhteiskunnan palveluita niin, että ne vastaavat niitä käyttävien ihmisten tarpeisiin paremmin. Toiminta korostaa myös ihmisten vastuuta itsestään sekä ympärillä olevista ihmisistä. (Lehtinen 2020.) Kansalaisareena lisää vapaaehtoistoiminnan periaatteisiin vapaaehtoisen oikeuden tukeen ja ohjaukseen, luottamuksellisuuden, puolueettomuuden sekä suvaitsevaisuuden (Kansalaisareena).

Suomi.fi (2024) verkkosivuston mukaan vapaaehtoistoimintaa voi järjestää rekisteröity yhdistys, kunta, hyvinvointialue, valtio, yritys, seurakunta tai muu yhteisö. Vapaaehtoistoiminta voi liittyä moniin eri asioihin, kuten luontoon, pelastustoimeen, sosiaalipalveluiden tuottamiseen, kulttuuriin ja taiteeseen, liikuntaan ja urheiluun tai maahanmuuttajien parissa toimimiseen. Toiminnan täytyy olla yleishyödyllistä eikä se saa syrjiä ketään esimerkiksi ikään, sukupuoleen tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuen. Vapaaehtoistoimintaa

järjestävällä taholla on vapaus määrittää, minkälainen osaaminen valittua työtehtävää kohtaan tulee täytyä. Tehtävä ei saa aiheuttaa vaaraa tai uhata vapaaehtoisen terveyttä tai hyvinvointia ja toiminnan määrä tulee olla kohtuullista. Vapaaehtoiset ovat oikeutettuja perehdytykseen tai koulutukseen työskentelyä varten. On myös tärkeää, että vapaaehtoinen saa perehdytyksen lisäksi tukea ja neuvoja ja on tietoinen siitä, mitä häneltä odotetaan tehtävän täyttämiseksi. Yleensä tällaista tukea ja ohjausta antaa vapaaehtoistoiminnan järjestäjän nimeämä yhteyshenkilö.

3.2 Vapaaehtoistoiminnan merkitys ja arvo

Vapaaehtoistoiminta antaa tekijälle paljon. Sen tekeminen seuraa jo olemassa olevia yhteiskunnallisia trendejä ja murroksia sekä luo niitä. Vapaaehtoistoiminnassa kohtaa usein tekijöiden omat ja ryhmän yhteiset arvot, joita on esimerkiksi yksilöiden tapa toimia yhdessä, antamisen ja auttamisen arvot sekä osallisuus yhteiseen. Vapaaehtoistoiminnan luoma merkityksellisyys ja antamisen sekä saamisen elämykset ovat osa toiminnan muutos- ja murrosvoimaa. Poliitikot ovat nähneet vapaaehtoistyön voimavarana, jolla voisi mahdollisesti vähentää julkisia palveluita. Vapaaehtoistoimintaa tulnaisiin tarvitsemaan enemmän, sillä hoiva- ja sosiaalipalvelut eivät tule riittämään. Monelle vapaaehtoiselle toiminta on luontevasti osa omaa arkea ja hyvää kokemusta elämästä (Nylund & Yeung 2005, 13–15.)

Vapaaehtoistoiminta on erittäin arvokasta yksilöille ja yhteiskunnalle. Vapaaehtoistoiminta synnyttää yhteiskunnallista luottamusta sekä sosiaalista pääomaa. Nämä ovat tärkeitä arvoja yhteiskunnan talouden kehitykselle. Vapaaehtoistoiminnalla on suuri rooli yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyssä, osallisuuden lisääjänä, taiteen ja kulttuurin edistäjänä, urheiluseurojen ylläpitäjänä sekä luonnon ja ympäristön suojelussa sekä ihmisten ja eläinten hyvinvoinnin edistäjänä. (Kansalaisareena.) Kansalaisten aktiivisuus on erittäin tärkeää yhteiskunnalle, kun se kanavoituu yhteiseksi hyväksi. Kun kansalaisilla on osallistumisen mahdollisuus, vahvistaa se yksilön ja yhteiskunnan välistä sidettä ja ehkäisee syrjäytymistä. (Väntänen & Rehnström 2012, 10.) Harjun (2020) mukaan vapaaehtoistyötä tekevät eniten koulutetut ja hyvätuloiset ihmiset. Hoivavapaaehtoistyön parissa toimii usein matalasti koulutetut ja vähävaraiset naiset. Myös uskonto ja vanhemmuus ovat yleisesti merkittäviä tekijöitä vapaaehtoistyön motiiveille ja aktiivisuudelle. Yksi yleisimmistä vapaaehtoistyön muodoista on lasten harrastusten mahdollistaminen erilaisissa seuroissa.

Vapaaehtoistyö on myös välttämättömyys tapahtumille. Sen merkitys ei ole ainoastaan taloudellinen tai resurssien vähäisyys. Vapaaehtoiset luovat tapahtumaan yhteisöllisyyttä ja positiivista tunnelmaa. Hyvinvoiva ja osaava vapaaehtoinen tuo tapahtumalle myös hyvää imagoa. Tapahtumien kokoluokka vaikuttaa vapaaehtoistyön tarpeeseen. On myös tapahtumia, jotka tuotetaan täysin vapaaehtoisten voimin. Tällaisia tapahtumia voi olla

esimerkiksi erilaiset kaupunginosatapahtumat, jotka saavat alkunsa asukkaiden aktiivisuudesta ja halusta toimia ja järjestää jotain yhdessä. (Väntänen & Rehnström 2012, 11.) Usein vapaaehtoistyön merkitystä korostetaan erilaisissa terveydenhuollon parissa sekä ympäristönsuojelussa. Vapaaehtoiset ovat keskeinen resurssi myös urheilun parissa. Monien urheiluseurojen ja järjestöjen olisi lähes mahdotonta selviytyä ilman vapaaehtoisia. Vapaaehtoistyö auttaa järjestöjä ja seuroja säästämään kustannuksissa ja edistää niiden taloudellista kehitystä. Suurten urheilutapahtumien, kuten Olympialaisten ja eri lajien maailmanmestaruuskilpailujen järjestämiseen tarvitaan vapaaehtoisia. Tapahtumien toteuttaminen on vahvasti riippuvaista vapaaehtoistoiminnasta. (Heetae ym. 2020.)

Ilman vapaaehtoisia kaikki suur tapahtumat jäisivät toteuttamatta. Vapaaehtoisten lisäksi tarvitaan kuitenkin myös osaava organisaatio, joka hoitaa rekrytoinnin ja perehdyttämisen tehtäviin. Monet urheilun arvokisat Suomessa jäisivät toteuttamatta ilman vapaaehtoisia. Vuoden 2005 Helsingissä järjestettäviin Yleisurheilun MM-kilpailuihin haettiin 3 000 vapaaehtoista. Vaikka tehdystä työstä ei maksettu palkkaa, sai vapaaehtoiset työnsä vastikkeeksi tehtävänsä vaativan koulutuksen, kisa-asun, ruokailun työpäivinä, työtodistuksen sekä ikimuistoksen tapahtumasta ja sen järjestämisestä. Vapaaehtoisille oli varattu myös oma osa katsomosta, jonne he olivat tervetulleita katsomaan iltapäivän kilpailuja vapaapäivinä. (Iskola-Kesonen 2004, 35–36.) Urheilun suur tapahtumat, kuten erilajien arvokilpailujen vapaaehtoistehtävät, ovat erittäin suosittuja. Vuoden 2023 jääkiekon MM-kilpailujen vapaaehtoistehtäviin haki 2 000 eivätkä kaikki mahtuneet mukaan. Kilpailuissa työskenteli 1 300 vapaaehtoista, jotka mahdollistivat suur tapahtuman järjestämisen. (Hoikkala 2023.)

Tuoreessa keväällä 2024 valmistuneessa Vapaaehtoistoiminta Suomessa -tutkimuksessa tutkittiin vapaaehtoistoimintaan osallistumista Suomessa. Tutkimuksen toteutti Taloustutkimus Oy ja sen toimeksiantajina on Kansalaisareena, Opintokeskus Sivis sekä Kirkkohallitus. Tutkimuksesta selviää, että lähes puolet suomalaisista on osallistunut vapaaehtoistoimintaan viimeisen kuluneen vuoden aikana. Kyselyyn vastanneista miehistä 41 % osallistui vapaaehtoistoimintaan viimeisen 12 kuukauden aikana, kun vastaava naisten osuus on 45 %. Myös 15–24-vuotiaiden nuorten ja nuorten aikuisten halukkuutta osallistumista vapaaehtoistoimintaan oli selvitetty. Naisissa halukkuus osallistumiseen on selkeästi suurempi, kun vastaajista 74 % ilmoitti haluavansa osallistua toimintaan. Nuorista miehistä vain 39 % ilmoitti halukkuudestaan osallistua vapaaehtoistoimintaan. Jopa 63 % vastaajista on sitä mieltä, että vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on vaikuttanut myönteisesti vastaajan elämään. 50 % vastaajista on päässyt vaikuttamaan vapaaehtoistoiminnan avulla itselle tärkeisiin asioihin sekä 46 % on päässyt osaksi itselle tärkeäksi koettua yhteisöä. Tutkimus

osoittaa todeksi sen, että vapaaehtoistoiminta lisää hyvinvointia ja tuo merkityksellisyyttä tekijän elämään. (Turja, T. 2024. Taloustutkimus Oy. 4, 25, 30.)

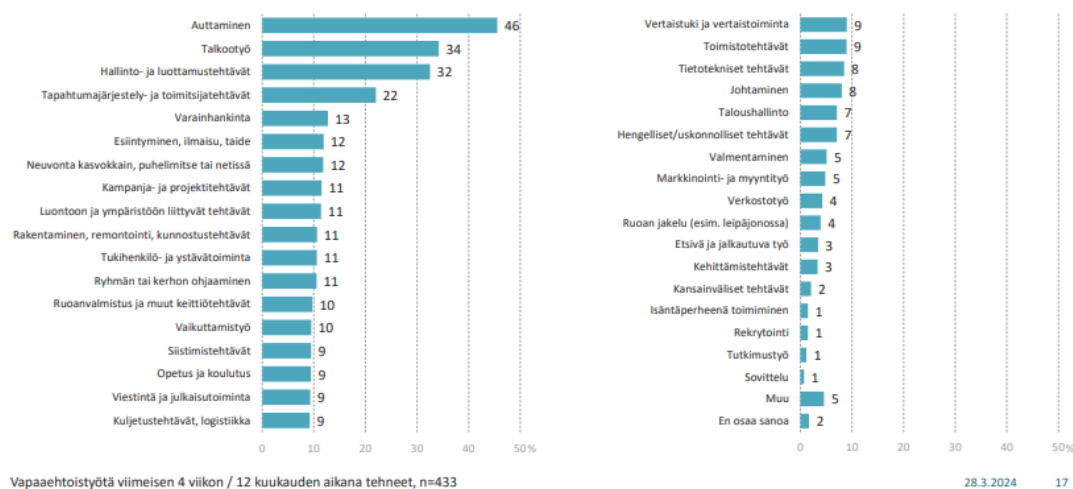
Suurin osa vastaajista, eli 83 % osallistuu vapaaehtoistoimintaan jonkun järjestön, yhdistyksen tai seuran kautta. Taulukosta 2 käy ilmi, että suosituin vapaaehtoistyön kohteena oleva toimiala on seniorit ja ikäihmiset. Myös lapset, asukas-, asuinalue- tai kylätoiminta sekä liikunta ja urheilu ovat suosittuja toimialoja. Kaikista merkityksellisin tekijä vapaaehtoistoimintaa järjestävän yhteisön valinnassa on se, että toiminnalla autetaan konkreettisesti muita ihmisiä. Näin ajatteli 56 % vastaajista. (Turja, T. 2024. Taloustutkimus Oy. 6, 21, 35.)

Taulukko 2. Vapaaehtoistyön toimialan kohde (Taloustutkimus 2024)

Taulukosta 3 voi nähdä, että suosituimpia vapaaehtoistehtäviä ovat olleet auttaminen, erilaiset talkootyö, hallinnolliset- ja luottamustehtävät sekä tapahtumanjärjestely- ja toimitsijatehtävät. Tutkimuksen mukaan vapaaehtoistoimintaan osallistumista helpottaisi erityisesti lyhytkestoisten ja kertaluontoisten tehtävien tarjonta. Muita helpottavia asioita olisi vastaajien sopivampi elämäntilanne vapaaehtoistyön tekemiselle sekä selkeys toiminnan sitovuudesta. (Turja, T. 2024. Taloustutkimus. 17, 27.)

Millaisia vapaaehtoistehtäviä olet tehnyt edeltävän vuoden aikana?

Taulukko 3. Valitut vapaaehtoistehtävät (Taloustutkimus 2024)

Yhdistyneet kansakunnat ovat julkaisseet kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030. Toimintaohjelman tavoitteen 5.4. avulla on tarkoitus saada palkattoman kotitalous- ja hoitotyön tekeminen näkyväksi sekä tiedostaa niiden taloudellinen merkitys. Lisäksi tavoitteen 17.19 mukaan on tarkoitus kehittää mittareita, jotka seuraavat kestävän kehityksen etenemistä. Mittareiden avulla on tarkoitus pystyä myös määrittelemään taloudellinen arvo sellaisille hyvinvointia lisääville tekijöille, joilla ei ole markkinahintaa, eivätkä ne sisälly bruttokansantuotelaskelmiin. Suomessa vapaaehtoistyön arvo vuosittain on arvioiden mukaan kolme miljardia euroa eli 1,5 % bruttokansantuotteen arvosta. Arvio on laskettu perustuen suomalaisten keski- ja minimipalkkoihin työtuntia kohden, vapaaehtoistyön luonteeseen mukaan. (Hoffrén 2019, 43–45, 52)

3.3 Tapahtumien vapaaehtoiset Lahdessa

Vapaaehtoistoiminnalla on pitkät perinteet Lahdessa. Lahden kaupunki käynnisti oman tapahtumien vapaaehtoispankin vuonna 2023, jota hallinnoin Lahden kaupungin tapahtumapalvelut. Vapaaehtoispankin käyttöä pilotoitiin ensimmäistä kertaa kesällä 2023 viidessä eri tapahtumassa. Vapaaehtoispankin tavoitteena on toimia neutraalina alustana, jonka kautta vapaaehtoisten on helppo löytää vapaaehtoistehtäviä alueen tapahtumista. Alustalle kootaan tapahtumia vapaaehtoistehtävineen. Tapahtumiin ja tehtäviin vapaaehtoinen voi helposti tutustua ja valita itseään kiinnostavat vaihtoehdot. Pankki tuo yhteen tapahtumajärjestäjät sekä vapaaehtoiset ja palvelee näin molempia. Sen avulla voidaan myös viestiä

vapaaehtoisille uusista tapahtumista, tehtävistä ja muusta tarpeellisesta. Vapaaehtoispankin alustana toimii Gate HQ-järjestelmä. Vapaaehtoinen täyttää ilmoittautuessaan pyydettyt tiedot ja valitsee mistä tapahtumista ja tehtävistä on kiinnostunut. Tällöin tietoja ei tarvitse ilmoittaa montaa kertaa. Gate HQ:ssa näkyy profiili, johon vapaaehtoinen voi täyttää omat henkilötietonsa, kielitaidon, erityisosaamisen kuten ammatin, koulutuksen ja erilaiset voimassa olevat luvat sekä passit. Myös oman vaatekoon voi ilmoittaa tapahtumavaatetusta varten. Alustalla haetaan tapahtumia ja tehtäviä. (Kosunen 2024; Kulmalahti 2024.)

Vapaaehtoispankin tarkoitus on myös ylläpitää ja jatkaa jo ennestään pitkää lahtelaisen vapaaehtoisuskulttuurin perinnettä. Toiminnassa oleva aktiivinen vapaaehtoispankki toimii myös kilpailuetuna erilaisten suurtapahtumahakujen yhteydessä ja sen toivotaan vaikuttavan myönteisesti tapahtumajärjestäjän halukkuuteen toimia juuri Lahdessa. Vapaaehtoispankin kautta pyritään aina saamaan myös uusia vapaaehtoisia mukaan uusiin ja jo asemansa vakiinnuttaneisiin tapahtumiin. Myös alueella jo toimivat tapahtumat voivat saada tapahtuman pariin uusia vapaaehtoisia ja olla varmempia toiminnan jatkuvuudesta. Syksyllä 2024 vapaaehtoispankissa on mukana lähes tuhat vapaaehtoista. (Kosunen 2024; Kulmalahti 2024.)

Lahden kaupungin vapaaehtoispankki tarjoaa matalan kynnyksen mahdollisuuden lähteä kokeilemaan jotain uutta. Toimintaan on mahdollista lähteä oman aikataulun mukaan ja tehtävät ovat usein lyhytaikaisia. Vapaaehtoistoiminta luo myös positiivisia sosiaalisia vaikutuksia. Toiminta tuo yhteen paikallisia eri ikäisiä ja taustaisia ihmisiä ja pyrkii ehkäisemään syrjäytymistä. Kansainvälisille opiskelijoille tai henkilöille, jotka eivät puhu äidinkielenään suomea, on vapaaehtoistoiminta Lahdessa järjestettävissä tapahtumissa hyvä mahdollisuus päästä tutustumaan kaupunkiin ja paikallisiin. Vapaaehtoistoiminta on monelle myös harrastus. Tapahtumissa työskentely antaa vapaaehtoiselle paljon. Se voi esimerkiksi olla vastapainoa omalle työlle, kasvattaa verkostoja ja kartuttaa työkokemusta, auttaa oppimaan uusia taitoja sekä luoda vapaaehtoiselle uusia kokemuksia ja elämyksiä tapahtumien parissa. (Kosunen 2024; Kulmalahti 2024.)

4 Vapaaehtoisten johtaminen

4.1 Vapaaehtoisten motivointi ja sitouttaminen

Jotta vapaaehtoisia voidaan motivoida oikealla tavalla, täytyy vapaaehtoisen omat motiivit toimintaa kohtaan selvittää. Toiminnassa mukana olevien ihmisten motiiveja voi olla vaikea tunnistaa, sillä ne vaihtelevat muun muassa iän, sukupuolen ja elämäntilanteen mukaan. Ihminen on ulkoisesti motivoitunut, kun tekeminen rakentuu ulkoisen palkkion varaan. Ulkoinen motivaation on usein lyhytaikaisempaa kuin sisäinen motivaatio, sillä sen varassa pystyy etenemään vain tiettyyn pisteeseen. Ulkoisia motivaatiotekijöitä ovat muun muassa palautteen saaminen, palkka sekä maineen ja kunnian tavoittelu. Sisäinen motivaatio on riippumaton ulkoisesta palkkiosta. Toiminnassa ollaan mukana omien arvojen ja halujen ansiosta. Tällöin yksilö hakeutuu sellaisten tehtävien pariin, jotka ovat itselle tärkeitä ja mielekkäitä. Sisäistä motivaatiota ovat esimerkiksi itsensä kehittäminen, uuden oppiminen, merkityksellisyyden tunteen saavuttaminen ja itsensä toteuttaminen. Tekeminen on yleensä myös kevyempää, kun sitä tehdään omasta sisäisestä motivaatiosta. Vapaaehtoistoiminnassa tekijät motivoituvat niin sisäisen kuin ulkoisen motivaation kautta erilaisin painotuksin. (Vihiniemi 2022.)

Vuosien varrella tehdyistä tutkimuksista käy ilmi sukupuolten ja eri ikäryhmien motiivien eroavaisuuksia. Motivaatio jaetaan ulkoisiin ja sisäisiin tekijöihin. Naisia motivoi eniten halu auttaa, uusiin ihmisiin tutustuminen sekä uusien asioiden oppiminen. Miehiä motivoi yleisimmin tunne kansalaisvelvollisuudesta, tahto oman vapaa-ajan käytöstä hyödyllisiin ja merkityksellisiin asioihin sekä oman lähipiirin ja ystävien innostava vaikutus tehtävää kohtaan. Myös nuoret hakeutuvat mukaan vapaaehtoistoimintaan oppimaan uusia taitoja ja ovat alttiimpia lähipiirin vaikutuksille. Yli 50-vuotiaita ja eläkeläisiä vapaaehtoistoimintaan motivoi uusien ihmisten tapaaminen, auttamisenhalu sekä toive säännöllisestä päiväohjelmasta arjen keskelle. Tuloksista voidaan todeta, että lähes jokaista motivoi jollain tapaa sosiaalisen pääoman vaaliminen ja kasvattaminen, eli verkostojen luominen, vastavuoroisuus ja luottamus. (Yeung 2020.)

Vapaaehtoisten motivointi ja sitouttaminen on helpompaa, kun vapaaehtoisen motiivit kohtaavat toiminnan kanssa. Vapaaehtoisten motivointi voidaan aloittaa jo rekrytoinnin aikana. On hyvä korostaa tehtävästä mahdollisesti saatuja uusia taitoja tai työkokemusta. Henkilölle, joka etsii jatkuvuutta voi toimintaan mukaan pyytäessä mainita mahdollisuudesta sitoutua johonkin järjestöön tai yhdistykseen sekä toiminnan pysyvyyttä. Toiminnan kuvauksen täytyy kuitenkin olla realistinen. Myös erilaiset koulutukset tai kiitos- ja virkistystapahtumat ovat hyviä konkreettisia motivoinnin välineitä. (Vihiniemi 2022.)

Vapaaehtoistoimintaan osallistutaan vapaaehtoisesti, eli ketään ei voi velvoittaa osallistumaan toimintaan. Useat järjestöt ja toiminnot ovat kuitenkin riippuvaisia vapaaehtoisten sitoutumisesta, jotta toiminta on jatkuvaa. Vapaaehtoisten sitouttaminen toimintaan on siksi erittäin tärkeää. (Vihiniemi 2022.) Kun vapaaehtoinen voi hyvin, viihtyy ja saa mahdollisuuden olla mukana kehittämässä toimintaa, on toiminta tuottavampaa. On tärkeää tuoda vapaaehtoiselle esiin se, miksi työtä tehdään ja kuinka merkityksellistä vapaaehtoisen oma panos on. Toimintaan sitouttaminen ei ole aina pitkäaikaista, sillä vapaaehtoistoiminta voi olla kestoiltaan pitkä- tai lyhytaikaista, toiminnasta tai toiminnan kohteesta riippuen. Kun vapaaehtoisen motivaatiotekijät tunnistaa, on helpompi käyttää niitä sitouttamisen keinoja, jotka tukevat vapaaehtoisen motiiveja. On myös tärkeää, että kaikki vapaaehtoisten kanssa työskentelevillä on yhteinen käsitys siitä, mihin vapaaehtoinen on sitoutumassa. (Yhdistysyhteistyö 2019.)

Erilaisia sitouttamisen keinoja ovat muun muassa vapaaehtoisten kiittäminen, arvostaminen ja muistaminen, selkeiden ja mielekkäiden tehtävien tarjoaminen sekä riittävä perehdytys ja koulutus. On myös tärkeää, että toiminnan koordinoinnissa on mukana henkilöitä, joilla on aikaa kuunnella ja tukea vapaaehtoisia. Positiivisen ja vastaanottavan ilmapiirin ylläpitäminen on myös tärkeää, jotta vapaaehtoisen on mielekästä osallistua toimintaan ja hän kokee myös, että palautteen antaminen on helppo ja mahdollisiin epäkohtiin puututaan. Kun toiminnasta jää vapaaehtoiselle kokonaisuudessa positiivinen kuva, vapaaehtoinen jatkaa tai palaa mukaan toimintaan varmemmin. (Yhdistysyhteistyö 2019a; Vihiniemi 2022.)

4.2 Vapaaehtoisten hyvinvointi

Kaikkien vapaaehtoistoiminnassa mukana olevien henkilöiden on tärkeää pitää huolta hyvinvoinnista. Vapaaehtoiselle se tarkoittaa sitä, että huolehditaan etenkin omasta jaksamisesta, vapaaehtoistyötä organisoivassa järjestössä oman hyvinvoinnin ja jaksamisen lisäksi tulee huomioida vapaaehtoisten hyvinvointi. Erityisesti pitkään vapaaehtoistoiminnassa mukana olleet vapaaehtoiset voivat saada itselleen erilaisia vastuutehtäviä ja niiden kasaantuessa on erityisen tärkeää muistaa huolehtia jaksamisesta ja omista rajoista. (Puolitaival ym. 2022.) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee hyvinvoinnin seuraavalla tavalla. Ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin vaikuttaa kolme osatekijää. Ne ovat terveys, materiaallinen hyvinvointi ja koettu hyvinvointi eli elämänlaatu. Suomen kielessä hyvinvointi voi tarkoittaa joko yksilöllistä tai yhteisötason hyvinvointia. Yksilötason hyvinvointia ovat sosiaaliset suhteet, itsensä ilmaiseminen, onnellisuuden tunne sekä sosiaalinen pääoma. Yhteisötason hyvinvointiin vaikuttaa muun muassa elinolot, toimeentulo sekä ihmisten työllisyys eli työmarkkinatilanne ja työympäristö. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään tukemalla ihmisten mahdollisuuksia hyvinvointiin, terveyteen, osallisuuteen sekä ylläpitämällä työ- ja

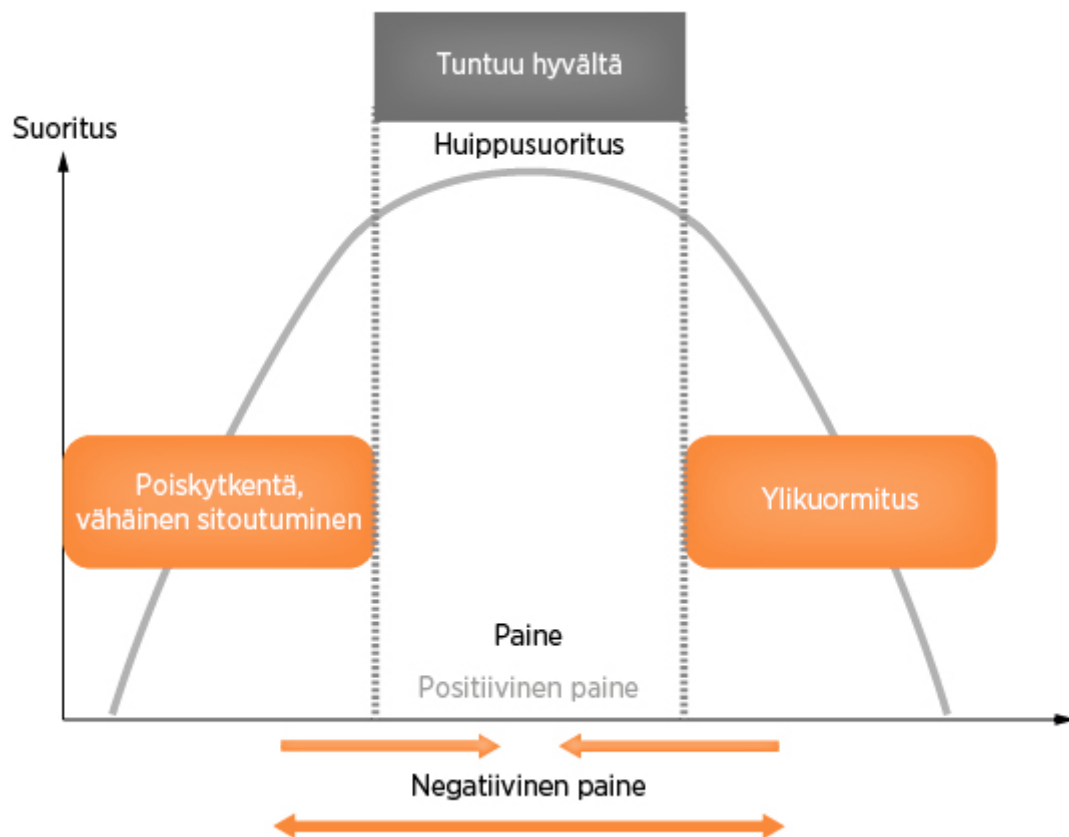
toimintakykyä. Terveelliset valinnat ja hyvinvointia tukevat olosuhteet edesauttavat edistämään yksilön ja yhteisön hyvinvointia ja terveyttä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024.)

Voimavarojen vahvistaminen on yksi keino tukea vapaaehtoisten hyvinvointia. Jokaisen henkinen voimavara on oma psykologinen pääoma. Se auttaa säilyttämään mielenrauhan erilaisissa tilanteissa, joita kohtaamme elämässä. Psykologisen pääoman piiriin kuuluu itseluottamus ja se millainen minä minäkuva henkilöllä on, toiveikkuus, optimismi ja sitkeys. Kun elämässä tapahtuu yllättäviä negatiivisia tai positiivisia asioita, auttaa psykologinen pääoma pääsemään niiden yli tai kohti omia tavoitteitaan ja unelmiaan. Myös omat tunteet ja niiden kehittäminen on vapaaehtoisten hyvinvointia. On tärkeää osata tunnistaa omat tunteet vapaaehtoistyötä tehdessä. Usein tunne vapaaehtoistyöstä voi olla ilo ja yhteenkuuluvuuden tunne. Jos vapaaehtoinen kokee negatiivisia tunteita toiminnasta, voi se olla merkki siitä, ettei vapaaehtoistehtävä vastaa omia voimavaroja ja arvoja. Toiminnan jatkuvuuden kannalta, on vapaaehtoistoimintaa koordinoivan henkilön tärkeää osata huomioida ja kuunnella vapaaehtoisten tuntemuksia. (Puolitaival ym. 2022.)

Eri tutkimusten myötä voidaan todeta, että vapaaehtoisen hyvinvointi ei ole ainoastaan tuloista vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta. Association for Research on Nonprofit Organizations and Voluntary Actionin artikkelissa esimerkkinä käytettiin Americans' Changing Lives pitkäaikaistutkimukseen perustuvia analyysejä, joista käy ilmi, että vapaaehtoistyöllä oli positiivisia vaikutuksia vapaaehtoisen itsetuntoon. Vapaaehtoinen oli myös tyytyväisempi elämäänsä ja elämän hallinta oli paremmalla tasolla vapaaehtoistoiminnan myötä. Toiminnalla oli vaikutusta myös muihin hyvinvoinnin mittareihin. Tutkimuksesta kävi ilmi, että sellainen vapaaehtoinen, jonka hyvinvointi oli jo ennestään korkeammalla tasolla, käytti enemmän aikaa vapaaehtoistoimintaan. Lisäksi hän teki enemmän työtunteja vapaaehtoisena, kuin sellainen henkilö, jonka kokemus omasta hyvinvoinnistaan oli matalammalla tasolla. (Stukas ym. 2016.)

Työskentelyyn liittyy usein stressi, jota on kahdenlaista, positiivista ja negatiivista stressiä. Positiiviseksi stressiksi tulkitaan sellainen työstä johtuva paine, joka kehittää työntekijää ja tarjoaa tälle aikaansaamisen mahdollisuuksia. Tällaista painetta voi syntyä aikapaineista, työn moninaisuudesta, merkityksellisistä tavoitteista tai ylimääräisestä vastuusta. Tämän kaltainen stressi ei yleensä ole pitkittynyttä ja se on usein työhyvinvointia haastavaa tai edistävää, mutta pitkittyessään voi myös se alkaa heikentää työhyvinvointia. Työhyvinvointia heikentäviä tai estäviä eli negatiivista stressiä tuottavia asioita ovat muun muassa epärealistiset aikarajat, epäselvät tavoitteet, roolit ja tehtävät, huono työilmapiiri sekä hallinnan puute. Pitkällä tähtäimellä negatiiviset stressitekijät ovat yhteydessä voimavarojen menettämiseen ja uupumiseen. Se voi kuitenkin johtaa myös työntekijän sitoutumattomuuteen ja

heikompaan suoriutumiseen annetuista tehtävistä. Alla olevasta kuvasta (kuvio 2) voi nähdä, kuinka positiivinen paine tuottaa hyvinvointia ja saa aikaan hyviä suorituksia. Negatiivinen paine johtaa heikompaan suorituskyykyyn, mahdollisesti heikkoon sitoutumiseen tai liialliseen stressiin ja ylikuormitustilaan, jota voi seurata loppuun palaminen eli työkyvyttömyys. Työtä tekevän sekä työtä ohjaavan henkilön onkin tärkeää tunnistaa erilaiset stressitekijät ja niiden kuormittavuus sekä osata käsitellä niistä syntyvä paine. (Manka & Manka 2016, 174–176.)

Kuvio 2 Paineen ja suorituskyykyyn yhteys toisiinsa (Manka & Manka 2016)

4.3 Vapaaehtoisten työnohjaus

Vapaaehtoistyön johtamisen tarkoitus on luoda mahdollisuuksia toiminnalle ja tavoitteille, jotka ovat yhdistyksen tai yhteisön päämääriä. Tehtävään kuuluu ihmisten rohkaisua, innostamista sekä vaikuttamista, ei isojen päätösten tai linjausten tekemistä, joita perinteisesti johtajien tehtäviin kuuluisi. (Kuuluvainen 2015, 9.) Juhola (2012, 14) toteaa, ettei yritysmaailmaan kuuluvat vaatimukset tehokkuudesta ja tuloksellisuudesta sovi sellaisenaan

vapaaehtoistoimintaan. Se ei kuitenkaan tarkoita, että toiminta olisi tehotonta tai tuloksetonta. Osa vapaaehtoisista on motivoituneempia vapaaehtoistoimintaan, kuin omaa työtään kohtaan. Lukuisat suomalaiset kulttuuritapahtumat ovat täysin vapaaehtoisten varassa. Tapahtumissa vapaaehtoistyön johtamisessa on suuria eroja. Joissain tapahtumissa johtaminen on tehokkaampaa, kuin toisissa. Vaihtelevuus johtamisen laadussa voi selittyä monilla tavoilla. Juhola nostaa esiin kaksi yleisintä syytä. Ensimmäinen syy vaihtelevuudelle on se, että johtajan rooliin ei vapaaehtoistoiminnassa usein haeta, vaan siihen usein ajaudutaan. Se ei välttämättä tarkoita, että johtajaksi valikoitunut henkilö olisi huono johtaja, henkilön ominaisuudet vaikuttavat luontaiseen johtajuuteen. Myös tehtävään haluamattaan joutuminen voi näkyä johtamisen laadussa esimerkiksi vähemmällä sitoutumisella, kuin tehtävä vaatisi. Toinen syy vaihtelevuudelle on se, ettei siihen juurikaan kouluteta. Suomessa koulutetaan paljon johtajia muille aloille, mutta jonkun toisen alan johtajuus ei välttämättä sovi vapaaehtoistoimintaan. Juholan mukaan vapaaehtoistyön johtamiseen kaivataan enemmän sitouttamista, jämäkkyyttä ja yhteisiä pelisääntöjä.

Johtotehtäviin vapaaehtoistoiminnassa päätyy usein jonkin aseman kautta, kuten puheenjohtajuuden tai ryhmän vetäjän asemasta. On hyvä erottaa se, koska kyseessä on vapaaehtoistoiminnan tai -työn johtamisesta ja milloin itse vapaaehtoisten johtamisesta. Toiminnan johtamiseen kuuluu usein asioiden johtaminen sekä prosessien ja resurssien yhteenliittäminen. Vapaaehtoisten eli ihmisten johtaminen on johtamistavaltaan kevyempää. Se sisältää ajatuksen johtajuudesta ja siinä yhteisiin tavoitteisiin päästään vapaaehtoisia kannustamalla ja ohjaamalla. Vapaaehtoisuus asettaa omanlaiset vaatimuksensa johtamiselle, sillä johtajan asemassa oleva ei voi suoraan käskää vapaaehtoista tekemään mitään, toisin kuin työelämässä. Johtoasemassa oleva henkilö on itsekin usein vapaaehtoinen. Asemassaan onnistuakseen tarvitsee tiimin vetäjä johtajan taitoja. Esimerkiksi tapahtumissa johtavassa asemassa oleva henkilö tarvitsee kykyä ja halua tehtävien ja vastuiden jakamiseen. Johtajan tulee myös varmistaa, että vapaaehtoiset voivat tehdä annettuja tehtäviä turvallisesti. Kun johtaja luottaa vapaaehtoisiin, on hänen helpompi huomata vapaaehtoisten tiedot, taidot ja voimavarat. Johtajan on tarkoitus saada vapaaehtoisistaan parhaimmat puolet esiin ja kanavoida ne ryhmän yhteisiksi voimavaroiksi, jolloin yhteinen tavoite saavutetaan parhaalla mahdollisella tavalla. (Karreinen ym. 2010, 93–94)

Tehokkuuden kannalta on tärkeää, että johtajan roolissa on sellainen vapaaehtoinen, joka kokee itsensä johtajaksi ja saa siihen tukea toimintaa koordinoivalta organisaatiolta. Johtajan rooli on toimia vapaaehtoistyön mahdollistajana, innostaa sekä motivoida vapaaehtoisia. Vapaaehtoiset eivät lähtökohtaisesti halua toimintaan mukaan sen takia, että he tulevat johdetuksi vaan toimintaan hakeudutaan, jotta päästään toimimaan itseään kiinnostavan asian pariin. Liiallinen johtaminen ja sen esiin tuominen ei ole siis hyväksi

vapaaehtoistoiminnassa. (Kuuluvainen 2015, 71.) Vapaaehtoistoiminta on usein harrastus ja sen takia vapaaehtoinen on usein motivoitunut, halukas tekemään ja asenteeltaan positiivinen johdettava (Karreinen ym. 2010, 94).

4.4 Viestintä ja tiedottaminen

Johtaminen on nykyaikana hyvin pitkälti viestimistä. Viestinnällä voidaan vaikuttaa toisiin ihmisiin, luoda yhteisöjä ja yhteistä identiteettiä (Kuuluvainen 2015, 95). Toimiva ja aktiivinen viestintä on osa vapaaehtoisen sitouttamista. Hyvä viestintä takaa sen, että vapaaehtoinen pysyy toiminnassa pidempään, kokee olevansa tärkeä ja arvostettu sekä kokee, että on osaltaan mukana saavuttamassa yhteisiä tavoitteita. Vapaaehtoistoiminnassa on mukana eri taustoista tulevia ja eri ikäisiä ihmisiä. Vapaaehtoisille viestinnästä vastaavan henkilön täytyy valita viestinnän kanava tai kanavat niin, että ne tavoittavat mahdollisimman suuren joukon vapaaehtoisia samanaikaisesti. (Yhdistysyhteistyö 2019b.)

Vapaaehtoiset pääsevät paremmin mukaan osaksi yhteisöä, kun vapaaehtoistoiminnasta onnistutaan viestimään kaikille yhteisön jäsenille kattavasti. Hyvä viestintä varmistaa sen, että mahdolliset muutokset ja tapahtumat tulevat vapaaehtoisten tietoon. Lisäksi vastavuoroinen kommunikaatio paranee, kun kehitysideoita ja palautetta saadaan varmemmin. (Yhdistysyhteistyö 2019c.) Palautteen kerääminen on tärkeää, mistä tahansa toiminnasta. Palautteiden avulla on helpompaa kohdistaa toimia sellaisten asioiden korjaamiseksi, jotka ovat voineet jäädä muuten huomioimatta. Palautteiden avulla toimintaa pystytään kehittämään. On tärkeää huomioida asiat, jotka tuottavat haasteita. Myös selkeät epäkohdat ovat helpompi tunnistaa palautteiden myötä. Palautteiden kerääminen on myös osa riskienhallintaa. (Boström 2020.)

Vapaaehtoisille viestiessä on hyvä ottaa huomioon viestinnän säännöllisyys. Vaikka viesti ei sisältäisi akuuttia asiaa, muistuttaa se vapaaehtoista toiminnasta. Yksi säännöllisen viestinnän väline on esimerkiksi uutiskirje, johon kootaan organisaation tai järjestön ajankohtaisia asioita, pyydetään palautetta, ilmoitetaan uusista tehtävistä tai kerrotaan tulevista koulutuksista ja tapahtumista. Tämän kaltainen uutiskirje kannattaa lähettää tasaisin väliajoin, kuten kuukausittain. Uutiskirjeitä ei kuitenkaan kannata lähettää liian usein, koska liiallinen viestitulva voidaan kokea yhtä pahana kuin suuri vaje viestinnässä. Viestinnässä on myös hyvä käydä selville, millaisesta viestistä on kyse. Onko sama viesti mennyt suurelle joukolle vapaaehtoisia tai pienemmälle tehtävä kohtaiselle tiimille vai onko viesti henkilökohtainen. Vapaaehtoisille viestiessä kannattaa viesteihin sisällyttää kiittäminen ja tiedottaminen. Viesteihin voi sisällyttää erilaisia tilastoja vapaaehtoisen toiminnan vaikutuksista tai kertoa tavoitteista, jotka on jo pystytty saavuttamaan toiminnan avulla. (Yhdistysyhteistyö 2019b.) Kiittäminen on vapaaehtoisille tärkeää, jotta he tuntevat olonsa arvostetuksi. Se luo

onnistumisen tunteita ja antaa hyvää mieltä. Se lisää myös jaksamista ja tekee työstä merkityksellisempää. (Vihiniemi 2022.) Viestinnässä on erityisen tärkeää muistaa avoimuus. Myös kielteisistä asioista viestiminen on tärkeää, etenkin erilaisissa muutostilanteissa. Avoin ja nopea viestiminen vapaaehtoisille on toiminnan kivijalka. Sen avulla on myös helpompaa herättää vapaaehtoisissa luottamusta. (Yhdistysyhteistyö 2019c.)

4.5 Perehdyttäminen

Työtä tehdäkseen ja siinä suoriutuakseen tarvitaan monenlaisia taitoja. Kun henkilö aloittaa uudessa roolissa, tulee osaksi uutta tiimiä tai saadaan uusia työtehtäviä tai välineitä vanhojen tilalle, tarvitsee niihin usein perehtyä eli opetella jotain uutta. Uudet asiat omaksutaan nopeammin ja tehokkaammin hyvän perehdytyksen avulla. Perehdytys auttaa myös sitouttamaan työntekijää työyhteisöön. Kokonaan uudessa työpaikassa ja työyhteisössä aloittaminen vaatii laajempaa perehdytystä. Työntekijä opetetaan tiimin ja työyhteisön tavoille, käyttämään työssään tarvittavia välineitä ja etenkin suoriutumaan omasta tehtävästään. Työntekijä, jolla on vähemmän työkokemusta, saa samalla perehdytystä yleisesti työelämässä toimimiseen. Esihenkilöllä on tärkeä rooli uuden työntekijän perehdyttämisessä ja onkin toivottavaa, että hän ainakin vastaanottaa uuden työntekijän ja opastaa tämän työn tavoitteisiin sekä tiimin että organisaation tulevaisuudennäkymiin. Työpaikoilla on yleistä, että useampi henkilö on mukana perehdytyksessä ja näin ollen itse työtehtävään perehdytys voi olla esimerkiksi tiimin nimetyn perehdyttäjän vastuulla. (Kupias ym. 2014, 98–101)

Perehdyttäminen ja työhönopastus kuuluvat ennakoivan turvallisuustoiminnan piiriin. Yleisiin syy tapaturmalle, on puutteellinen perehdytys. Hyvin toteutettu perehdytys auttaa työntekijää sopeutumaan työyhteisöön ja ehkäisemään negatiivista painetta työssä. Työturvallisuuslaki velvoittaa työnantajan perehdyttämään työntekijän turvallisiin työtapoihin koski se sitten työtehtävää, olosuhteita tai työskentelyssä käytettäviä välineitä. Erityisen tärkeä kohderyhmä laadukkaalle ja kattavalle perehdytykselle on nuoret, vasta työuraansa aloittavat tekijät. (Työturvallisuuskeskus.) Työsuojeluhallinnon verkkopalvelun (2024) mukaan työturvallisuuslakia sovelletaan vapaaehtoistyöhön rajoitetusti, talkootyö jää kokonaan työturvallisuuspiirin ulkopuolelle. Jotta vapaaehtoistyö kuuluu työturvallisuuslain piiriin, on vapaaehtoistyöstä tehtävä kirjallinen tai suullinen sopimus työnantajan ja vapaaehtoisen kesken, muutoin vapaaehtoistyöntekijän työ jää lain soveltamisalan ulkopuolelle. Työnantajan velvollisuus on huolehtia vapaaehtoisen turvallisuudesta ja siitä, ettei työn tekeminen aiheuta vaaraa tai haittoja vapaaehtoisen terveydelle. Tälle kuuluu myös kertoa työpaikan vaara- ja haittatekijöistä. Perehdytys on keino huolehtia siitä, että työtä tekevä voi suoriutua tehtävistä turvallisesti ja välttää vaaraa aiheuttavia tekijöitä. Myös talkootyötä tehdessä suositellaan noudattamaan työturvallisuutta ja vakuuttamaan talkoolaiset tapaturmien varalta.

Vapaaehtoistyö on merkitykseltään erilaisille tapahtumille ja organisaatioille suuri. Vapaaehtoisia ei kannata aliarvioida tai missään nimessä väheksyä. Perekdyttäminen vie aikaa ja resursseja, mutta on silti erityisen tärkeää panostaa siihen. Vastuu vapaaehtoisen hyvästä tapahtuma- tai muusta työskentelykokemuksesta on organisaation vastuulla. Hyvä perekdytys luo myös jatkumoa eli sitouttaa vapaaehtoista toimintaan. Vapaaehtoistyöntekijä on rahan arvoinen resurssi, joka on aivan liian arvokas menetettäväksi huonon kohtelun, tuen puutteen ja huonon perekdyttämisen vuoksi. (Väntänen & Rehnström 2012, 11)

4.6 Tiiminä työskentely

Tiimillä tarkoitetaan pientä määrää ihmisiä, jotka ovat sitoutuneet saavuttamaan yhteisen päämäärän. Tiimin jäsenillä on toisiaan täydentäviä taitoja ja yhteiset toimintatavat. Tiimi on yhdessä vastuussa tavoitteiden täyttämistä. Pieni ryhmäkoko ei ole yhtä merkityksellinen, kuin tiimin muut perusedellytykset. Tiimin perusedellytyksiä ovat merkityksellisyys, yhteiset tarkat tavoitteet ja toimintatavat, jäsenten toisiaan täydentävät taidot ja yhteinen vastuu. Ohje pienestä ryhmäkoosta koskee lähinnä käytännön asioita. Suurin osa hyvin toimivista tiimeistä pitää sisällään alle kymmenen jäsentä. Jos jäseniä on paljon enemmän, on myös yhteisten päätösten tekeminen yhteisymmärryksessä vaikeampaa. Suuri ryhmä kohtaa varmasti myös logistisia haasteita, kun työskentelytilojen täytyy olla suurempia sekä yhteisen ajan löytäminen on haastavampaa. (Katzenbach & Smith 2015, 41–42.)

Vapaaehtoistoiminnassa työskennellään usein erilaisissa ryhmissä. Ryhmässä toimimisen vahvuutena on se, että eri ihmisten vahvuudet ja voimavarat tuodaan yhteen. Kun ryhmän osapuolet oppivat tuntemaan toisensa ja luottamaan toisiinsa, pystyy ryhmä paremmin tunnistamaan ja hyödyntämään toistensa vahvuuksia. Ryhmä tuottaa uusia luovia ratkaisuja yhteisen ongelman ratkaisemiseksi tai päämäärän saavuttamiseksi sekä sitouttaa ryhmän jäseniä entistä paremmin toimintaa. Vapaaehtoistoiminnan johtaja on avainasemassa hyvän ryhmätyön ja yhteishengen luojana. Uuden tiimin luomisessa on hyvä ottaa huomioon se, että se tarvitsee enemmän kannustusta ja rohkaisua toimiakseen. Ihmisten erilaiset luonteenpiirteet vaikuttavat ryhmässä toimimiseen. Toinen on puhelias ja ottaa helposti johtajan roolin ryhmässä, kun taas toinen on enemmän introvertti ja pysyy mieluummin taustalla näkymättömämmässä roolissa. (Karreinen ym. 2010, 62–64).

Ryhmälle on ominaista luoda yhteiset pelisäännöt eli käytänteet, joiden mukaan ryhmässä toimitaan. Ryhmää perustaessa tulee määrittää ryhmän tarkoitus ja tavoite, sekä aikataulu tavoitteiden täyttämiseksi. Ryhmään osallistujien roolit tulee olla selkeät, jotta kaikki ryhmän jäsenet tietävät, mikä heidän tehtävänsä ryhmässä on. On myös hyvä sopia siitä, miten asioista päätetään tai kuinka konfliktitilanteissa toimitaan. (Kuuluvainen 2015, 104.) Pelisääntöjä ei kannata tehdä ryhmälle valmiiksi, vaan ryhmäläisten tulee antaa osallistua

niiden tekemiseen. Tällä tavalla tiimiläiset sitoutuvat sääntöihin enemmän ja ne luodaan vastaamaan tiimin jäsenten tarpeita. Valmiiksi laaditut säännöt voivat viestiä tiimiläisille myös sitä, ettei heihin luoteta, eikä heitä pidetä tarpeeksi vastuullisina tai kypsinä sääntöjen tekemistä varten. Pelisääntöjen tarkoituksena on tukea oppimista ja kehittymistä. (Kupias ym. 2014, 165.)

5 Toimeksiannon raportointi

5.1 Tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjän opas

Tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjän opas (Liite 2) tuotettiin toimeksiantona Lahden kaupungin tapahtumapalveluille. Lahden kaupunki perusti vuoden 2023 alussa tapahtumien vapaaehtoispankin, koska vuoden aikana järjestettiin useita isoja tapahtumia, joissa tarvittiin satoja vapaaehtoisia. Tapahtumat olivat suurempia urheilutapahtumia, joista kaksi oli kansallisia ja kolme kansainvälisiä tapahtumia. Suurtapahtumakesän avasi uusi, ensimmäistä kertaa Lahdessa järjestettävä soratiepyöräilytapahtuma FNLD GRVL, jonka taustajoukoissa ja reitillä vaikuttaa F1 -kuljettaja Valtteri Bottas. Heti juhannuksen jälkeen Lahden satamassa kilpailivat triathlonistit, kun viidennettä kertaa järjestettävä IRONMAN 70.3 Lahti keräsi paikalle tuhat urheilijaa. Kilpailut olivat esilämmittelyä myöhemmin elokuussa järjestettävälle MM-kilpailuille.

Heinäkuun lopussa Lahden stadionilla järjestettiin yleisurheilun SM-kilpailut eli tunnetuin Kalevan kisat. Kilpailujen järjestelyissä oli mukana lähes 500 vapaaehtoista. Heti Kalevan kisojen perään, Lahden kaupunkiin saapui neljä päivää kestävä SM-viikko. SM-viikko on urheilun monilajitapahtuma, jonka aikana suomenmestaruudet jaettiin peräti 23 lajissa. Suurtapahtumavuoden päätti elokuun lopussa IRONMAN 70.3 MM-kilpailut, joita Lahti isännöi ensimmäisenä pohjoismaisena kaupunkina ja kolmantena kaupunkina Euroopassa. Lahti täyttyi kisavieraista, kun yli 5 000 urheilijaa saapui kaupunkiin. Tapahtumakävijöitä arvioitiin vierailleen Lahdessa jopa 15 000. Nämä viisi edellä mainittua tapahtumaa toimivat Lahden kaupungin vapaaehtoispankin pilottitapahtumina. Näihin tapahtumiin osallistui yhteensä noin 1 500 vapaaehtoispankin vapaaehtoista.

Suurtapahtumavuoden päätyttyä, Lahden kaupungin vapaaehtoispankin vapaaehtoisille tehtiin syksyllä 2023 palautekysely, johon vastasi 129 vapaaehtoista. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa vapaaehtoisten kokemuksia koko vapaaehtoistoiminnan prosessista. Kyselyssä arvioitiin koko prosessin kulkua, vapaaehtoistoimintaan mukaan ilmoittautumisesta tapahtuman päättymiseen. Palautetta pyydettiin myös tapahtumien ryhmäpäälliköiden toiminnasta. Ryhmäpäälliköiden toiminta sai sekä positiivista että kehittävää palautetta.

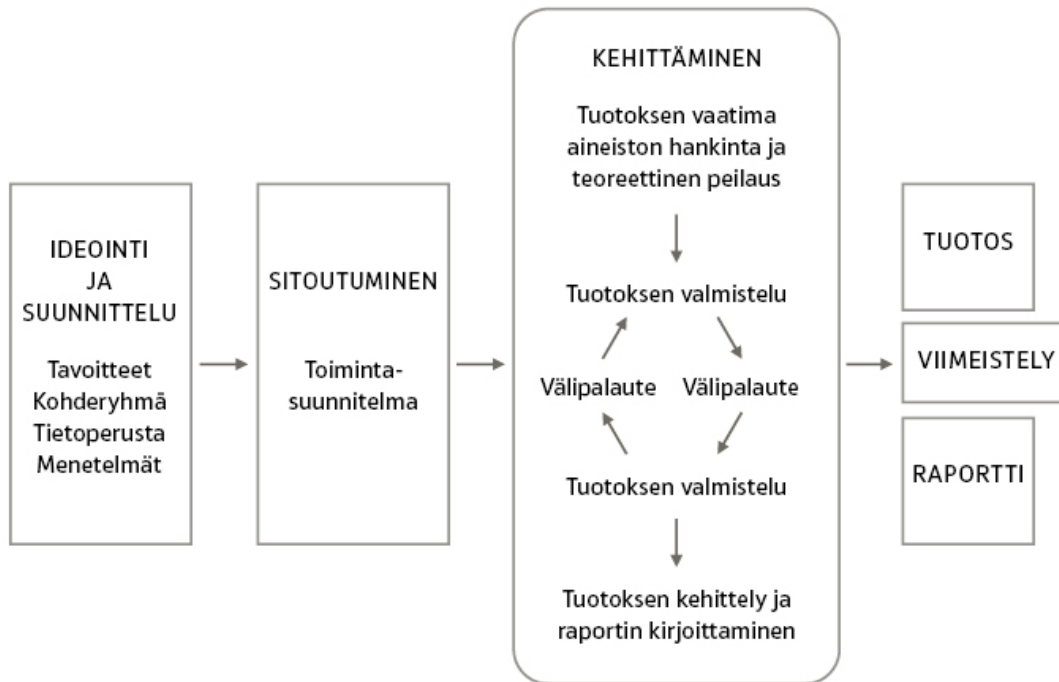
Vapaaehtoisten sitouttamisen kannalta on tärkeää, että vapaaehtoinen tuntee olonsa arvostetuksi ja tärkeäksi osaksi tapahtuman järjestämistä. Myös tunne siitä, että työtehtävä ja sen tavoite on selkeä sekä se, että työtä voi tehdä turvallisesti, on erittäin tärkeää. Näissä edellä mainituissa asioissa vapaaehtoisten tiiminvetäjillä, on suuri vastuu positiivisen tapahtuma- sekä vapaaehtoiskokemuksen luomiseen. Vapaaehtoiset ansaitsevat hyvää ja kannustavaa johtamista. Jotta vapaaehtoisille voidaan taata entistä parempaa johtamista,

päätettiin tiiminvetäjien tueksi luoda opas, joka antaa työkaluja hyvin tärkeässä tehtävässä onnistumiseen. Vapaaehtoisten tiiminvetäjän opas on myös osa vapaaehtoisten edunvalvontaa. Tiiminvetäjiltä odotetaan oppaan mukaista johtamiskäyttäytymistä ja vapaaehtoisten huomioimista. Vapaaehtoispankin vapaaehtoistoimintaa koordinoivat henkilöt voivat velvoittaa tiiminvetäjiä lukemaan oppaan ja toimimaan siinä esitetyillä tavoilla. Näin voidaan olla varmempia siitä, että vapaaehtoisten työnohjaus ja turvallisuus on riittävällä tasolla. Toimintatapoihin on myös helpompi puuttua, jos puutteita toimintatavoissa huomataan tai saadaan selville.

Lahden kaupungin vapaaehtoispankkia hallinnoin Lahden kaupungin tapahtumapalvelut. Suoritin työharjoitteluni tapahtumapalveluilla vuonna 2023 ja harjoitteluni aikana pääsin työskentelemään myös vapaaehtoispankin parissa sekä jakamaan omia kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta tapahtumissa. Tammikuussa 2024 sain tapahtumapalveluilta toimeksiannon vapaaehtoisten tiiminvetäjän oppaasta. Opasta tulitisiin testaamaan urheilutapahtumissa ja sitä jatkokehitettäisiin saadun palautteen mukaan ennen oppaan julkaisemista syksyllä 2024. Toimeksiannon katsottiin sopivaksi minulle, koska olin mukana toiminnassa sen aloituksesta vuoden viimeiseen tapahtumaan, jossa pankin vapaaehtoisia oli mukana. Olin tehnyt toiminnasta ja sen kehitysmahdollisuuksista havaintoja ja minulla oli jo itselläni kokemusta vapaaehtoisena toimimisesta urheilutapahtumissa. Tunnistin jo tapoja, jotka olivat toimivia ja niitä asioita, joihin kannattaisi kiinnittää huomiota.

5.2 Menetelmien kuvaus

Tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjän opas toteutettiin osana LAB-ammattikorkeakoulun toiminnallista opinnäytetyötä. Art Housen julkaisemassa oppaassa, toiminnallista opinnäytetyötä ja opinnäytetyöprosessia kuvaillaan seuraavalla tavalla. Toiminnallinen opinnäytetyö on eräs tutkimuksellisen kehittämisen tapa ja yksi ammattikorkeakoulujen opinnäytetyötyyppi. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ulkopuoliselle toimeksiantajalle eli työelämäkumppanille tehdään usein jokin tuotos. Toiminnallinen opinnäytetyö on siis kehittämistyö, jonka tavoitteena on tuottaa ammatillinen tuotos, joka palvelee valittua kohderyhmää tai kohdeympäristöä (kuvio 3). Toiminnallisessa opinnäytetyössä näytetään oma ammatillinen asiantuntijuus kehittävällä sekä tutkimuksellisella otteella luodulla tuotoksella ja raportilla. Asiantuntijaksi ei kehitytä ainoastaan tuotoksen avulla. Tuotoksen ohessa kirjoittajan on tarkoitus kirjoittaa itsensä asiantuntijaksi akateemisen viestinnän keinoin. Työssä tullaan kuvaamaan tehty tuotos sekä sen tuottamisprosessi tietoperustan ohella. Opinnäytetyössä toiminnallinen osuus, eli tehty tuotos, kuvataan johdonmukaisesti raportissa. Raportti on asiatyylinen teksti, joka selostaa tehdyn työn ja tuotoksen valmistukseen käytetyt vaiheet. (Kostamo ym. 2022.)

Kuvio 3. Toiminnallisen opinnäytetyön prosessi (Kostamo ym. 2022)

Oppaan tekemiseen käytettiin kolmea eri menetelmää. Nämä kolme menetelmää, jonka avulla opasta rakennettiin, ovat tietoperustan hankkiminen vapaaehtoistoiminnasta ja hyvistä johtamistavoista, omat kokemukset ja niiden soveltaminen tuotokseen ja teoriaan sekä palautteiden kerääminen ja tuotoksen jatkekehittäminen niiden perusteella. Edellä mainittujen menetelmien valintoja perustellaan seuraavissa kappaleissa.

Ensimmäisenä menetelmänä käytettiin tietoperustan hankkimista, jonka avulla perehdyttiin vapaaehtoisuuteen, vapaaehtoistoimintaan ja vapaaehtoistyöhön sekä johtamiseen, hyvään esihenkilötoimintaan ja viestintään. Näiden aihealueiden valinta perustui siihen, että ne muodostavat työn teoreettisen viitekehyksen ja tarjoavat pohjan oppaan suosituksille. Vapaaehtoistoiminnan ja johtamisen tutkiminen oli keskeistä, koska työn tavoitteena on ymmärtää, kuinka johtamiskäytännöt voivat tukea vapaaehtoisten motivaatiota ja hyvinvointia. Hyvään esihenkilötyöhön liittyvän tiedon kokoaminen mahdollisti tarkastelun siitä, miten luottamusta ja yhteistyötä voidaan edistää. Lisäksi viestintää tarkasteltiin erityisesti siitä näkökulmasta, miten se voi vahvistaa vapaaehtoisten sitoutumista ja osallistumista toimintaan.

Tämä menetelmä valittiin, koska se tarjoaa monipuolisen ja luotettavan pohjan oppaan sisällölle. Se myös varmistaa, että oppaassa tehdyt johtopäätökset ovat perusteltuja ja todennettavissa. Tiedonkeruu toteutettiin hyödyntämällä alan kirjallisuutta, tutkimuksia,

oppaita, artikkeleita ja blogitekstejä. Valittu menetelmä tarjoaa monipuolisen ja luotettavan pohjan, jota sai alkaa sovittamaan sopivammaksi tapahtuma-alalle, vapaaehtoisena toimimisen erityispiirteet huomioon ottaen. Tiedon soveltamista tapahtuma-alalle sopivammaksi auttoi oma tapahtuma-alan ja vapaaehtoistoiminnan tuntemus.

Omien kokemusten hyödyntäminen tuo käytännön näkökulman oppaaseen. Opas on tarkoitettu konkreettiseen käyttöön, ja siksi on olennaista, että sen sisältö pohjautuu alan todellisiin käytäntöihin ja haasteisiin. Koska olen toiminut sekä vapaaehtoisena että työntekijänä tapahtuma-alalla, olen voinut hyödyntää omaa kokemuspohjaani teorioiden soveltamisessa juuri tapahtuma-alan erityispiirteisiin. Opas on teoreettisesti perusteltu, mutta myös käytännönläheinen ja aidosti hyödynnettävissä oleva työkalu. Lisäksi omien kokemusten reflektointi osana prosessia on auttanut tunnistamaan mahdollisia kehityskohteita ja vahvistamaan oppaan sisältöä vertaamalla teoriaa ja käytäntöä keskenään.

Oma kiinnostukseni vapaaehtoistoimintaa kohtaan on syntynyt omista kokemuksistani urheilutapahtumista vapaaehtoisena sekä päästyäni työskentelemään vapaaehtoistoiminnan sekä urheilutapahtumien parissa. Ensimmäiset kokemukset vapaaehtoistoiminnasta löytyvät lapsuudesta ja nuoruudesta, kun olen osallistunut erilaisten urheilukisoihin harrastusteni kautta talkoolaisena sekä paikallisen metsästysseuran riistapoluilla erinäisissä pienissä tehtävissä. Ammattikorkeakoulun aikana osallistuin neljään eri urheilutapahtumaan vapaaehtoisena, joista yhdessä toimin itse tiiminvetäjänä, yhdessä kahden muun opiskelijan kanssa. Näiden tapahtumien aikana, kiinnitin ensimmäisen kerran huomiota erilaisiin vapaaehtoisten johtamisen tyyleihin. Sain vapaaehtoisena mahtavia tapahtumakokemuksia, mutta joukkoon mahtui myös ikävämpiä kokemuksia. Suurimpia eroja olen havainnut viestinnässä ja vapaaehtoisten kohtelussa. Toisaalla koin, ettei panostani vapaaehtoisena juurikaan arvostettu ja yleinen ilmapiiri ei välttämättä ollut aina positiivinen. Tämä kävi ilmi etenkin tyylistä kommunikoida vapaaehtoisten kanssa. Toisaalla taas tiimin vetäjä on ollut aktiivinen viestinnässä, ja tapa kommunikoida on ollut aina positiivinen, kannustava ja kehuva. Vapaaehtoisena saatu kokemus voi muuttaa mielikuvia koko tapahtumasta positiivisempaan tai negatiivisempaan suuntaan.

Suoritin oman työharjoitteluni Lahden kaupungin tapahtumapalveluilla vuonna 2023. Työharjoitteluni aikana pääsin muun muassa osallistumaan vapaaehtoispankin rakentamiseen ja toimintaan avustavissa tehtävissä lähes sen perustamisesta saakka. Tapasin vapaaehtoisia erilaisissa infotilaisuuksissa sekä tapahtumissa. Erilaisten keskusteluiden ja palautteiden myötä, huomasimme eroja eri tapahtumien ja tiiminvetäjien viestintä aktiivisuudessa. Vapaaehtoisten tyytyväisyys on suorassa yhteydessä toiminnan jatkumiselle. Jos vapaaehtoinen saa toiminnasta negatiivisen kokemuksen, hän epätodennäköisemmin palaa

samaan tapahtumaan ja jättäytyy mahdollisesti toiminnasta pois kokonaan. Kentällä tehtyjen huomioiden ja vapaaehtoisille tehdyn palautekyselyn tulosten analysoinnin jälkeen, oli selvää, että vapaaehtoisten tyytyväisyyttä halutaan tukea ja parantaa. Vapaaehtoisille pidetään erilaisia infotilaisuuksia sekä koulutuksia, kuten asiakaspalvelukoulutus. Oli siis aika luoda jotain myös tiiminvetäjien tueksi. Tiiminvetäjien tueksi kehitettiin opas, joka valmistui tämän opinnäytetyön myötä.

Suuratapahtumavuoden aikaan työskentelin osassa tapahtumista kaupungin tapahtumapalveluilla, osaan työllistysin muuta kautta. Näin vapaaehtoispankin toimintaa sen organisoivan tahon puolelta sekä tapahtumissa samassa tiimissä vapaaehtoisten kanssa toimiessa. Tällä tavoin havainnointi tietynlaisista ongelmakohtista oli helpompaa ja palautteiden myötä esiintuodut epäkohdat ja kehitysehdotukset oli helpompi tunnistaa. Tapahtumissa työskennellessä on ollut mielenkiintoista huomata, mitkä eri motiivit etenkin nuorilla ja nuorilla aikuisilla on vapaaehtoistoimintaa kohtaan urheilutapahtumissa. Toiset tulevat verkostoitumaan ja tutustumaan uusiin ihmisiin, toiset taas nauttivat urheilutapahtumista ja haluaivat omalla panoksellaan olla mukana mahdollistamassa niitä Lahdessa. Vuonna 2024 pääsin ohjaamaan vapaaehtoistiimiä Finlandia-hiihtoihin kahden muun opiskelijan kanssa. Tehävässä onnistuminen oli minulle tärkeää, sillä tiesin, että osa vapaaehtoisista oli mukana toiminnassa ensimmäistä kertaa. Ensimmäinen kokemus toiminnasta on merkityksellinen, sillä se voi saada vapaaehtoisen innostumaan toiminnasta niin, että hän haluaa jatkaa saman tapahtuman parissa myös tulevaisuudessa ja hakeutua myös muihin tapahtumiin. Erittain huono kokemus voi taas saada vapaaehtoisen jäämään pois toiminnasta.

Oppaasta kerättiin myös palautetta. Palautteiden kerääminen oli tärkeä menetelmä, koska se mahdollisti oppaan sisällön arvioinnin ja kehittämisen käyttäjäkeskeisestä näkökulmasta. Palautteen avulla oli mahdollista varmistaa, että tuotos vastasi kohderyhmän tarpeita ja odotuksia. Palautteet antoivat arvokasta tietoa siitä, miten opas voisi olla käytännöllisempi ja toimivampi. Lisäksi palautteet auttoivat arvioimaan, miten hyvin opas onnistui yhdistämään teoreettisen tiedon käytännön tarpeisiin. Palautetta kerättiin kahdesta eri tapahtumasta sekä toimeksiantajalta, Lahden kaupungin tapahtumapalveluilta. Opas lähetettiin keväällä U19 naisen salibandyn MM-kilpailuihin sekä alkusyksystä lippupallon MM-kilpailuihin. Palautekyselyihin vastattiin anonyymisti. Oppaan sai luettavaksi kokeneet tiiminvetäjät, joista muutamat antoivat palautetta ja kehitysehdotuksia. Tapahtumapalveluilta prosessissa oli mukana tapahtumasuunnittelija Tea Kosunen sekä Lahti Host City -hankkeen projekti-päällikkö Tiina Kulmahti. He kommentoivat opasta aina ennen sen lähettämistä tapahtumiin sekä ennen sen taittamista.

5.3 Prosessin vaiheiden kuvaus

Oppaan tekeminen oli prosessi, joka rakentui erilaisista vaiheista. Eri vaiheet kestivät kevästä loppusyksyyn. Oppaan tekoprosessi sai alkunsa kevät talvella 2024 ja lähti liikkeelle toimeksiannosta. Kun toimeksianto oli selkeä, alkoi oppaan suunnitteluvaihe. Suunnitteluvaiheessa rajattiin oppaan kohderyhmä ja siihen halutut sisällöt. Kun kohderyhmä oli rajattu ja sisältöideat jäsennelty sisällysluetteloksi, siirryin tiedon ja aineistojen keräämiseen. Kun tietoperustaa oli kerätty tarpeeksi, yhdistin siihen omia kokemuksiani ja aiemmin tekemiäni havaintoja tapahtumista ja vapaaehtoistoiminnasta. Pohdin niitä asioita, joihin erityisesti kannattaisi oppaan sisällöissä panostaa, jotta vapaaehtoiset saisivat haluamansa kaltaista ja ansaitsemaansa ohjausta toiminnassa. Suunnittelin oppaan rakennetta niin, että se pitäisi sisällään erilaisia elementtejä, helposti ymmärrettäviä tekstikappaleita, listoja sekä pohdittavaksi tarkoitettuja kysymyksiä.

Oppaan ensimmäisen version valmistuttua, lähetettiin se U19 naisten salibandyn MM-kilpailuihin arvioitavaksi palautetta varten. Ensimmäisen testauskerran jälkeen, tein oppaan sisältöihin muutoksia ja hioin sen käytettävyyttä. Toinen testauskerta oli lippupallon MM-kilpailuissa. Välipalautetta oppaasta antoi myös toimeksiantajan edustajat. Viimeistelyvaiheessa, oppaan sisältöjä hiottiin vielä sellaiseen muotoon, että kaikki osapuolet olivat tyytyväisiä. Valmis sisältö annettiin eteenpäin taittajalle, joka taittoi oppaan Lahden kaupungin brändin mukaiseksi.

Suunnitteluvaihe

Suunnitteluvaihe alkoi kohderyhmän rajauksella. Oppaan ensisijainen kohderyhmä on tapahtumissa vapaaehtoisia johtavat tiiminvetäjät. Opas on suunnattu tapahtumissa työskenteleville tiiminvetäjille, jotta he voivat parantaa omaa tapaansa johtaa vapaaehtoisia. Opas toimii myös hyvänä ohjenuorana sellaisille tiiminvetäjille, joilla ei välttämättä ole vielä ollenkaan kokemusta vapaaehtoisten johtamisesta tai kokemukset ovat vähäisiä. Oppaaseen kannustetaan tutustumaan myös sellaisten tiiminvetäjien, joilla on entuudestaan kokemusta esihenkilötoiminnasta työelämässä. Työelämässä johtotehtävissä olevien henkilöiden tulee ottaa huomioon se, ettei vapaaehtoisia johdeta täysin samalla tavalla, kuin erilaisia tiimejä omilla työpaikoilla. Johtamisen tyyli voi poiketa paljonkin oman uran aikana kohdatuista malleista, koska se tehdään usein rennommalla otteella. Oppaan lukemisesta hyötyy myös tapahtumajärjestäjä tai järjestävä organisaatio, sillä he voivat kouluttaa tiiminvetäjiä toimimaan tehtävässään oppaan antamien neuvojen ja ohjeiden tavoilla. Myös vapaaehtoiset voivat halutessaan perehtyä oppaaseen, jotta he saavat paremman käsityksen siitä, millaista johtamista he voivat tapahtumissa toimiessaan odottaa ja millaisia velvollisuuksia heillä on vapaaehtoisena.

Suunnitteluvaiheen seuraava vaihe oli suunnitella oppaan sisältö. Toimeksiantajan edustajat koostivat listan aihepiireistä, jotka haluttiin oppaasta löytyvä. Näitä aihepiirejä ovat

- Vapaaehtoistyön historia Lahdessa lyhyesti
- Lahden vapaaehtoispankki tapahtumille
- Vapaaehtoisten motivointi
- Vapaaehtoisten sitouttaminen
- Vapaaehtoisille viestiminen
- Työvuorojen suunnittelu
- Vapaaehtoisten perehdyttäminen.

Aihepiirien sisälle toivottiin myös tiettyjä yksityiskohtia, joita niiden sisällä haluttiin käsiteltävän. Yksi tärkeimmistä käsiteltävistä asioista on vapaaehtoisten yksilöllisyys. Tiiminvetäjän tulee huomioida, että vapaaehtoiset ovat yksilöitä. Kaikki toimintatavat eivät välttämättä ole sopivia jokaiselle. Tämä korostuu esimerkiksi perehdytyksessä ja viestintäkanavien valinnassa. Esimerkiksi vapaaehtoisryhmässä saattaa olla sellaisia vapaaehtoisia, jotka ovat toimineet saman kaltaisissa tehtävissä, ehkä jopa samassa tapahtumassa sekä henkilöitä, jotka ovat mukana ensimmäistä kertaa. Tällöin pelkkä tehtävän ja toimintatapojen nopea kertaus ei ole riittävää, vaan uudet vapaaehtoiset tulee perehdyttää hyvin. Toiset ovat myös nopeampia oppimaan ja sisäistämään erilaisia asioita, joten perehdyttäjän tulee havainnoida ja tarjota tukea sellaiselle vapaaehtoiselle, jonka oppiminen kestää hieman kauemmin. Tapahtumissa työskentely on tiimipeliä. Oppaassa haluttiin painottaa tiimityöskentelyn merkitystä sekä sitä, miten tiiminvetäjän tulee toimia myös muiden tiiminvetäjien kanssa. Oppaaseen haluttiin sisällyttää tiiminvetäjän tueksi myös se, mitä asioita tiiminvetäjän tulee tietää tapahtumasta ennen vapaaehtoisten ohjaamista. Lisäksi oppaaseen sisällytettiin se, mitä tietoja vapaaehtoisille tulee jakaa, ennen tehtävän aloittamista.

Edellä mainitut aihealueiden ja teemojen ei tarvinnut oppaaseen sisältyä sellaisenaan, ja se antoi vapaat kädet oppaan suunnitteluun ja teksteihin. Oppaan haluttiin pitää helposti lähestyttävänä ja tyyliltään rennolta, jotta mahdollisimman moni tiiminvetäjä siihen perehtyisi. Toivottiin myös, ettei opas kasvaisi monikymmen sivuiseksi opukseksi vaan olisi myös pituudeltaan napakka ja helposti lähestyttävä paketti.

Tietoperustan hankkiminen

Oppaan sisältöjen työstäminen aloitettiin tietoperustan hankkimisella. Tietoperustan hankkiminen on olennainen osa oppaan toteutusta, sillä se antaa luotettavan pohjan oppaan sisällöille. Tietoperustaa varten hain erilaisia aineistoja liittyen vapaaehtoistoimintaan ja johtamiseen. Tietoperustan hankkimiseen keräsin lähteitä, jotka ovat sekä luotettavia että

monipuolisia. Oppaassa hyödynnetty tieto tuli olla myös ajankohtaista. Oppaan tietoperustaa varten valittuja aineistoja ovat esimerkiksi johtamiseen ja vapaaehtoistoimintaan liittyvä kirjallisuus, Kansalaisareenan vapaaehtoistoimintaan liittyvät oppaat ja vapaaehtoistoimintaan liittyvät tutkimukset. Laaja lähteiden tarkastelu auttoi rakentamaan kokonaiskuvaa aihealueesta. Se auttoi myös myöhemmin sovittamaan aineistoja yhteen toistensa sekä omien kokemusteni kanssa. Tietoperustan hakemisen pohjalta saatua yleistä tietoa ja teorioita tuli muokata ja soveltaa niin, että ne vastaavat tietyn alan ja kohderyhmän tarpeita ja erityisvaatimuksia. Opas tehtiin sopivaksi tapahtuma-alalle ja kohderyhmänä on erityisesti vapaaehtoisten tiiminvetäjät.

Kun eri aihepiireistä oli kerätty riittävästi tietoa, alkoi kerätyn tiedon sovittaminen tapahtumalan erityispiirteille sopivaksi. Tapahtumissa vapaaehtoisena toimiminen eroaa jonkin verran perinteisemmästä ja tunnetusta vapaaehtoistyöstä. Tapahtumissa vapaaehtoisen ei esimerkiksi tarvitse sitoutua toimintaan pitkäksi ajaksi, sillä niiden luonteeseen kuuluu lyhytaikaisemmat vapaaehtoistehtävät. Tehtävien kesto on yleensä päivästä viikkoon. Perinteisemmissä vapaaehtoistehtävissä esimerkiksi eri yhdistyksissä tai järjestöissä, toimintaan sitoudutaan pidemmäksi aikaa. Kerätyn tiedon sovittamisessa vapaaehtoistoimintaan tapahtumissa auttoi omat kokemukset vapaaehtoistoinnasta sekä tapahtuma-alalta. Myös johtamisen teorioita piti sovittaa osaksi vapaaehtoistointia. Johtamisen yleistä teoriaa sovitin vapaaehtoistoimintaan sopivammaksi pohtimalla, miten johtajuus vaikuttaa vapaaehtoisten motivaatioon ja sitoutumiseen sekä liittämällä teoriaan vapaaehtoistyön erityispiirteitä, kuten palkattomuuden ja arvolähtöisyyden.

Palautteiden keräämistä varten, oppaasta tehtiin Lahden kaupungin brändin mukainen PDF-tiedosto, PowerPointia hyödyntäen. Tarkoitus oli lähettää tulevan oppaan tyyliä mukaileva tiedosto. Virallinen taitto oppaaksi tehtäisiin vasta syksyllä, kun oppaan sisältöä on testattu ja se on viimeistelty.

Palautteiden kerääminen

Oppaan ensimmäistä versiota testattiin U19 naisten salibandyn MM-kilpailuissa, jotka järjestettiin 8.-12.5.2024. Opas lähetettiin tapahtumapäällikölle sekä vapaaehtoisten koordinaattorille, jotka jakoivat oppaan eteenpäin tiiminvetäjille. Palautetta oppaasta saatiin neljältä tiiminvetäjältä. Palaute tiiminvetäjiltä oli positiivista. Kaikki vastaajat olivat toimineet esihenkilön asemassa tapahtumissa aiemmin. Palautekyselyssä (liite 1) kehitysehdotuksia oppaan sisällöstä kartoitettiin osioittain. Ensimmäiseen osioon kuului alaluvut vapaaehtoisten motivoinnista, hyvinvoinnista sekä sitouttamisesta. Toiseen osioon kuului alaluvut viestinnästä, työvuorojen suunnittelusta, perehdyttämisestä sekä tiiminä työskentelystä.

Tiiminvetäjät vastasivat yksimielisesti, ettei lisätietoja edellä mainituista aihealueista jääty kaipaamaan.

Tiiminvetäjiltä kysyttiin myös sitä, jäikö oppaasta puuttumaan kokonaan jokin yksittäinen osio. Yksi tiiminvetäjä vastasi, että olisi kaivannut oppaaseen alalukuja liittyen vapaaehtoisen velvollisuuksiin, vastuisiin ja lainsäädäntöön sekä työsuojeluun ja työturvallisuuteen. Vastaaja perusteli vastaustaan sillä, että nämä ovat tärkeitä asioita tiiminvetäjälle liittyen käytännön vapaaehtoistyöhön. Tiiminvetäjiltä kysyttiin mielipidettä myös oppaan pituudesta sekä hyödyllisyydestä. Kaikkien vastaajien mielestä opas oli sopivan pituinen ja sitä suositeltaisiin luettavaksi sellaiselle henkilölle, joka toimii tapahtumassa vapaaehtoisten tiiminvetäjänä. Kolme neljästä vastaajasta oli myös sitä mieltä, että oppaan lukemisesta oli itselle hyötyä ja se auttoi tiiminvetäjää kehittymään entisestään vapaaehtoisten johtajana.

Palautekyselyyn saatiin haluttua vähemmän vastauksia, mutta opasta pystyi silti kehittämään vastausten perusteella. Tapahtuman tiiminvetäjien lukumäärä ei ole tiedossa, joten vastausprosenttia on vaikea arvioida. Opas lähetettiin tapahtumapäällikölle sekä vapaaehtoisten koordinaattorille 3.5., joka oli selkeästi liian myöhäinen ajankohta. Palautekysely oli auki toukokuun loppuun saakka, eli halutessaan tiiminvetäjille oli mahdollisuus tutustua oppaaseen ja antaa siitä palautetta myös tapahtuman jälkeen. Oppaan lähettämisen aikaan oli kuitenkin jo tiedossa, että ajankohta oli liian myöhäinen ja se todennäköisesti vaikuttaisi vastaajamääriin.

Palautteista saadut kehitysehdotukset käytiin läpi yhdessä tapahtumapalveluiden edustajien kanssa. Oppaaseen päätettiin lisätä osuus vapaaehtoisten työturvallisuudesta sekä oikeuksista ja velvollisuuksista. Päätettiin, että lainsäädäntöä ei juuri oppaassa käsitellä, sillä sen tunteminen on enemmän tapahtumaa järjestävän organisaation ja vapaaehtoistoimintaa koordinoivien henkilöiden vastuulla. Tiimiä voi tapahtumissa vetää ensikertalainen tai jo kokenut vapaaehtoinen. Oppaan tarkoitus on toimia työkaluna parempaan johtamiseen ja vapaaehtoisten motivointiin ja sitouttamiseen, joten lakipykälien tunteminen ei ole edellytys tiiminvetäjän tehtävälle. Jos opasta kehitetään niin, että siitä tehdään erillinen versio vapaaehtoistoiminnan koordinoimista järjestäville tapahtumaorganisaatioille, on siihen hyvä sisällyttää myös lainsäädäntö. Lisäykset tehtiin kesän aikana, jolloin niistä pyydettiin välipalautetta toimeksiantajan edustajilta. Palautteiden perusteella tekstisisältöä hiottiin. Oppaan sisällöt oli viimeistely elokuun loppupuolella.

Opas lähetettiin ennen viimeistelyä myös lippupallon MM-kilpailuihin. Yksi tiiminvetäjä kommentoi perehdytyksen ja palautteen antamisen ja vastaanottamisen tärkeyttä. Tiiminvetäjä muistutti tapahtumajärjestäjän vastuusta perehdytykseen. Ennen kuin tiiminvetäjä voi perehdyttää omia vapaaehtoisiaan, on hänen ensin saatava kattava perehdytys

tapahtumajärjestäjältä. Perehdytys on asia, joka tiiminvetäjän täytyy uskaltaa vaatia tapahtumajärjestäjältä. Vastaaja oli itse ollut aiemmin tilanteessa, jossa oli joutunut perehdyttämään vapaaehtoisia, vaikkei itse ollut saanut ollenkaan perehdytystä. Vapaaehtoisten perehdyttäminen on ollut hankala toteuttaa. Tiiminvetäjä haluaakin muistuttaa tapahtumajärjestäjiä siitä, että kunnollinen tiiminvetäjän perehdytys on tärkeää koko vapaaehtoistiimin onnistumisen kannalta. Täytyy ymmärtää, että tiiminvetäjä ei roolistaan huolimatta ole välttämättä toiminut aiemmin esihenkilön asemassa ja kaipaa sekä ansaitsee työssään tukea siinä, missä muutkin tapahtuman vapaaehtoiset.

Palautteen antaminen ja vastaanottaminen nähtiin asiana, jolla sitoutetaan vapaaehtoisia sekä kehitytään itse tiiminvetäjänä. Vastaaja kommentoi, että tiiminvetäjä voi päättää tapahtuman omalta osaltaan palautteen antamiseen. Sitä kannattaa antaa henkilökohtaisesti sekä yhteisesti koko ryhmälle. Palautteiden antamiseen kannattaa myös viimeistään yhdistää vapaaehtoisten kiittäminen. Vastaaja toivoi myös, että vapaaehtoisia ohjattaisiin antamaan vastavuoroisesti palautetta tiiminvetäjän omasta toiminnasta. Tämän voisi toteuttaa esimerkiksi tapahtumajärjestäjän palautelomakkeen kautta.

Samalla luodaan hyvää jatkumoa ja pohjaa myös seuraaviin tapahtumiin, kun vapaaehtoiset saavat positiivisen kokemuksen ja innostuvat lähtemään mukaan muihinkin tapahtumiin lajirajoista ja tehtävistä - kenties jopa kaupungista riippumatta! (Anonyymi vapaaehtoisten tiiminvetäjä, lippupallon MM-kilpailut 2024.)

Tiiminvetäjä kommentoi tiiminvetäjän opasta kokonaisuutena seuraavasti.

Opas oli erittäin kattava kokonaisuus! Kaikki osa-alueet oli aikajanallisesti avattu ja sanoitettu todella hyvin. Tiiminvetäjänä toimivan on varmasti helppo lähteä materiaalin pohjalta johtamaan omaa tiimiään ja ryhmäyttämään porukkaansa.

Mielestäni myös tiiminvetäjän oman yhteyshenkilön/esihenkilön (= tapahtumaa järjestävän organisaation edustaja) olisi myös hyvä vähintään lukea tämä kyseinen materiaali läpi. Järjestäjä tietää tällöin miten vapaaehtoisten tiiminvetäjä toimii omiensa suuntaan ja osaa omalta osaltaan toimia samoin sekä myös tiiminvetäjää tukien. Liian usein tapahtumissa kohtaa organisaatioita, jotka eivät mielestäni anna tarpeeksi arvostusta ja kiitosta vapaaehtoisille, joita ilman suurinta osaa tapahtumista ei olisi edes olemassa.

Mahtavaa, että juuri tämä aihe on valikoitunut opinnäytetyön pohjaksi, tästä tulee varmasti olemaan iloa vielä monelle taholle! (Anonyymi vapaaehtoisten tiiminvetäjä, lipupallon MM-kilpailut 2024.)

Oppaan rakenne

Oppaan sisällysluettelo antaa kattavan kokonaiskuvan oppaassa käsitellyistä aiheista ja oppaan sisällöstä. Sisällysluettelon löytää oppaan sivulta kolme, heti johdannon jälkeen. Opas sisällöt jaettiin kolmen eri pääotsikon alle. Oppaan pääotsikoita ovat tapahtumien vapaaehtoiset Lahdessa, vapaaehtoisten motivointi, sitouttaminen ja hyvinvointi sekä vapaaehtoisten johtaminen (kuva 2). Alla oleva kuva 2 ilmestyy oppaan muodossa Lahden kaupungin sivuille joulukuuhun mennessä.

Sisällysluettelo	
Tapahtumien vapaaehtoiset Lahdessa	4
Lahden kaupungin vapaaehtoispankki	4
Vapaaehtoisten motivointi, sitouttaminen ja hyvinvointi	5
Vapaaehtoisten motivointi	5
Miten motivoin vapaaehtoisia?	5
Vapaaehtoisten sitouttaminen	5
Vapaaehtoisten hyvinvointi	6
Vapaaehtoisten johtaminen	7
Viestintä ja tiedottaminen	7
Mitä sinun ja vapaaehtoistesi tulisi tietää ennen tehtävän aloitusta?	8
Työturvallisuus vapaaehtoistyössä	9
Vapaaehtoisten oikeudet ja velvollisuudet	9
Työvuorojen suunnittelu	10
Vapaaehtoisten perehdyttäminen	11
Yhteiset pelisäännöt	11
Tiiminä työskentely	12
Muistilista vapaaehtoisten tiiminvetäjälle	13

Kuva 2 Oppaan sisällysluettelo

Pääostikoiden alla olevat alaotsikot auttavat lukijaa hahmottamaan oppaan sisältöjä ja rakennetta. Alaotsikot selkeyttävät oppaan sisältöä ja sivunumeroiden kanssa ohjaavat lukijaa oikeille sivuille sekä helpottavat tiedon hakemista. Ne parantavat myös luettavuutta. Pitkä yhtenäinen teksti laajojen pääotsikoiden alla, olisi raskasta lukea. Sisältö tuntuu myös

alaotsikoiden avulla kevyemmältä. Kappaleissa käsiteltävät aiheet ilmenevät hyvin alaotsikoissa. Ne kertovat lukijalle, mitä tietoa kappaleet sisältävät ja millaisia näkökulmia kappaleissa on odotettavissa. Niiden avulla on helpompi keskittyä lukemaansa ja tärkeät asiat eivät jää huomaamatta. Oppaan sisällysluettelo antaa kattavan kokonaiskuvan oppaassa käsitellyistä aiheista ja oppaan sisällöstä. Sisällysluettelon löytää oppaan sivulta kolme, heti johdannon jälkeen.

Oppaan lopusta löytyy myös muistilista vapaaehtoisten tiiminvetäjille. Muistilistan tarkoitus on koota kaikki oppaan tärkeimmät asiat ytimekkääksi paketiksi, joka auttaa tiiminvetäjää toimimaan esihenkilön tehtävässä kiitettävästi, vapaaehtoisia motivoiden ja arvostaen. Lista sisältää selkeitä ja lyhyitä kehoituksia, jotka on helppo muistaa. Muistilistaan on helppo palata, koska se löytyy oppaan toiseksi viimeiseltä sivulta ja poikkeaa oppaan muusta tekstisisällöstä visuaalisesti.

Erilaiset rakenteet oppaan sisällä lisäävät sen houkuttelevuutta ja parantavat käyttökokemusta. Perinteisten tekstikappaleiden lisäksi, halusin tuoda oppaaseen erilaisia elementtejä (kuva 3). Erilaiset listauksiin kokosin kunkin aihepiirin tärkeimpiä asioita tiivistetysti. Listojen käyttö on ratkaisu, joka tukee oppaan käytettävyyttä. Ne tekevät aihealueen tärkeimpien asioiden hahmottamisesta helpompaa ja nopeampaa erityisesti sellaisille lukijoille, jotka eivät välttämättä halua syventyä koko oppaaseen. Listat toimivat myös hyvin visuaalisina kiinnostusteina. Listat ja niiden sisällöt on helppo huomata ja niihin on helppo palata ilman, että lukija joutuisi lukemaan oppaan kokonaisuudessaan uudelleen. Kun aihealueen keskeiset asiat on koottu tiiviiksi paketiksi selkeään muotoon, on niiden muistaminen myös helpompaa. Listoihin voi myös palata, kun haluaa tarkistaa, että kaikki sen kohdat on huomioitu omissa työskentelytavoissa.

Joidenkin aihepiirien loppuun koostin myös itsenäisesti tai ryhmässä pohdittavia kysymyksiä (kuva 3). Alla oleva kuva 3 ilmestyy oppaan muodossa Lahden kaupungin sivuille joulukuuhun mennessä. Kysymysten avulla on tarkoitus aktivoida lukijaa soveltamaan oppaassa käsiteltyjä asioita omiin kokemuksiin ja käytäntöihin. Lukija saa pysähtyä hetkeksi sisäistämään äskettäin lukemaansa ja soveltaa saatua tietoa omassa elämässään kohdattuihin tilanteisiin. Lukijassa voi herätä kysymysten avulla uusia oivalluksia ja näin ollen hän voi parantaa omia esihenkilötaitojaan. Pohdittavaksi tarkoitettujen kysymysten avulla oppaaseen saadaan vuorovaikutteisuutta ja käytännönläheistä sisältöä, joka ei jää vain teoreettiselle tasolle.

Vapaaehtoisten perehdyttäminen

Perehdytyksen tavoitteena on antaa vapaaehtoiselle valmiudet tehtävän suorittamiseen. Tarkoituksena on antaa realistinen kuva työtehtävästä ja odotuksista sekä ohjata vapaaehtoista toimimaan tehtävässä turvallisesti. Perehdytyksen aikana on tärkeää, että vapaaehtoinen tuntee olonsa tärkeäksi ja tervetulleeksi. Varaathan siis tarpeeksi aikaa perehdytykselle, jotta työtehtävät ja vastuut voidaan käydä läpi rauhassa. Hyvä perehdytys antaa varmuutta, itseluottamusta sekä tukea tehtävässä suoriutumiseen. Hyvä ja laadukas perehdytys on myös yksi motivaation ylläpidon keino.

Perehdytys voi olla ensimmäinen kohtaaminen kasvokkain, joten muistathan ottaa kaikki vastaan lämpimästi ja positiivisesti. Pyri pitämään kiire ja stressi pois perehdytyksestä! Perehdytyksen jälkeen vapaaehtoisen tulee tietää mitä, miksi ja miten työtehtäviä tehdään.

Yhteiset pelisäännöt

Käykää läpi valmiit tai laatikaa yhdessä omat pelisäännöt. Yhdessä sovitut pelisäännöt luovat turvallisuutta ja auttavat saavuttamaan yhteisen päämäärän. Pelisäännöissä tulee käydä ilmi perus toimintatavat kuten poissaolosta ilmoittaminen, tehtävään sitoutuminen ja mahdolliset pukeutumista koskevat säännöt.

Lisäksi on tärkeää käydä läpi asiat, jotka kuuluvat vaihtolovelvollisuuden piiriin, läheltä piti

-tilanteiden ja tapaturmien ilmoitusvelvollisuus sekä mahdolliset sosiaalisessa mediassa jakamisen rajoitukset.

Perehdyttäjän muistilista

- tapahtuman tarkoitus ja tapahtumapaikan tarkka osoite
- turvallisuusasiat (miten toimia onnettomuustilanteessa, paloturvallisuuden huomiointi tms.)
- yhteyshenkilöt ja yhteyshenkilöt
- yhteiset pelisäännöt
- tehtävien kuvaus ja tarkoitus
- tehtäviin ohjeistus
- turvalliset ja terveelliset työskentelytavat
- vastuut ja odotukset
- työskentelyajat

Pohdittavaksi

Vaikuttavatko sinun tapahtumasi mahdolliset erityispiirteet yhteisiin pelisääntöihin?

Kuva 3 Sivun tiimin vetäjä oppaasta

Oppaan viimeistely

Oppaan tekstit käytiin vielä kerran yhdessä läpi lokakuun loppupuolella ennen oppaan taittamista. Teksteihin tehtiin vielä pieniä muutoksia. Tekstiä tiivistettiin, jotta ne toimivat paremmin oppaassa. Toimeksiantajan edustajat lisäsivät oppaan teksteihin vielä oman esipuheensa eli johdantokappaleen. Oppaan lopussa olleet kirjoittajan loppusanat tiivistettiin osaksi johdantoa. Loppusanat olivat olleet palautteiden saamista varten. Työn tausta ja tarkoitus esiteltiin ja palautetta pyydettiin ohessa olleen linkin kautta. Loppusanat oli kohdistettu juuri opasta ennakkoon lukeville tiimin vetäjille, joten niille ei sellaisenaan ollut enää tarvetta. Työn ja toimeksiannon tarkoitus kuitenkin esiteltiin osana toimeksiantajan esipuhetta.

Taittaja palasi taitetun oppaan ensimmäisellä versiolla marraskuun alussa. Ensimmäisestä versiosta annettiin palautetta, jonka mukaan taittaja teki muutoksia lopulliseen versioon. Esimerkiksi erilaiset muistilistat haluttiin huomiota enemmän herättäville taustoille. Taittaja valitsi näiden tekstin yhteydessä olevien listojen taustaksi kaupungin brändin värisen haalean keltaisen sävyn, jotta ne erottuvat tekstin joukosta. Tarkoitus ei kuitenkaan ollut, että lukijan katse kiinnittyä vain listoihin. Myös muutamia lauseenrakenteita muutettiin vielä

selkeämmäksi. Tiiminvetäjän muistilista siirrettiin alkuperäisen ajatuksen mukaisesti omalle sivulle ja erottuvammalle pohjalle.

Tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjän opas on verkosta löytyvä PDF-muotoinen julkaisu, joka tarjoaa tiiviin ja selkeä paketin vapaaehtoisten tiiminvetäjille vapaaehtoisten johtamisesta tapahtumissa. Oppaan voi käydä lataamassa Lahden kaupungin verkkosivuilta ja se löytyy tapahtumajärjestäjille suunnatun sivun alta, tapahtumien vapaaehtoiset välilehdeltä tai hakulauseella ”Tule mukaan tapahtumien sisäpiiriin!”. Tapahtumajärjestäjille sivuilta löytyy myös Tapahtumajärjestäjän opas, Tapahtumajärjestäjän oppaan lyhennetty versio sekä Tapahtumien ympäristöopas. Oppaat ovat vapaasti kaikkien halukkaiden käytössä, eikä niitä ole tarkoitettu ainoastaan Lahdessa järjestettäville tapahtumille. Opasta voi hyödyntää muutkin, kuin tapahtumissa toimivat vapaaehtoisten tiiminvetäjät. Vaikka tapahtuma-alan erityispiirteet on oppaassa huomioitu, on oppaassa paljon sellaista sisältöä ja vinkkejä, jotka sopivat myös mille tahansa muulle toiminnan kohteelle. Opas julkaistaan Lahden kaupungin verkkosivuille joulukuuhun 2024 mennessä.

6 Yhteenveto

Tavoitteen kertaus

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Lahden kaupungin tapahtumapalveluille kaupungin vapaaehtoispankkia varten vapaaehtoisten johtamisesta tapahtumissa kertova opas. Opas on suunnattu tapahtumissa vapaaehtoisista vastuussa oleville tiiminvetäjille. Tiiminvetäjän rooli tapahtumaa ennen, tapahtuman aikana ja tapahtuman jälkeen on merkittävä vapaaehtoiselle, kun hän arvioi omaa kokemustaan vapaaehtoistoiminnasta tapahtumissa. Koska hyvä kokemus korreloi vapaaehtoistoiminnan potentiaalista jatkumista, on hyvällä johtamisella merkitystä toiminnan jatkuvuuden kannalta. Laadukas ja motivoiva johtaminen on keino sitouttaa vapaaehtoista toimintaan, mahdollisesti myös samaan tapahtumaan tulevaisuudessa. Tämä on tapahtumajärjestäjän keino kasvattaa tapahtuman omaa vapaaehtoisten verkostoa. Oppaan tavoite on tiiminvetäjän tukena olemisen lisäksi parantaa vapaaehtoisten kokemusta.

Oppaasta tiiminvetäjä saa tukea omaan toimintaansa esihenkilön tehtävässä ja sen avulla on mahdollista kehittyä esihenkilönä. Oppaaseen on koottu kaikki se tieto, mitä tiiminvetäjä tarvitsee tehtävässä onnistuakseen. Oppaan avulla myös ensimmäistä kertaa vapaaehtoisten tiiminvetäjänä tai kokonaan ensimmäistä kertaa esihenkilön asemassa oleva henkilö voi suoriutua tehtävästään kiitettävästi. Tapahtumaorganisaation vastuulle jää kuitenkin edelleen itse tiiminvetäjien perehdytys. Oppaassa neuvotaan asioista, joista tiiminvetäjän tulee olla tietoinen ennen tapahtumaan osallistumista ja vapaaehtoisten ohjeistamista. Nämä asiat tiedostaen, tiiminvetäjä osaa myös vaatia tarvitsemaansa perehdytystä tapahtumajärjestäjältä. Valmis tiiminvetäjän opas löytyy työn liitteistä (liite 2). Valmis opas julkaistaan myös Lahden kaupungin verkkosivuille joulukuuhun mennessä.

Opas on saanut sen tekoprosessin aikana hyvää palautetta ja hyvän vastaanoton. Palautetta kerättiin kokeneilta tapahtumissa toimineilta vapaaehtoisten tiiminvetäjiltä. Tiiminvetäjät olivat sitä mieltä, että oppaalle on tarvetta ja sen sisältö on relevanttia ja ajankohtaista. Oppaasta tullaan varmasti keräämään palautetta ja kehitysehdotuksia myös tulevaisuudessa, jotta sen käyttökokemuksia voidaan arvioida lisää. Opasta tehdessä ja sen käytettävyyttä ja sisältöä arvioidessa, olisi oppaan voinut lähettää tapahtumiin aiemmin. Vaikka U19 naisten salibandyn MM-kilpailuiden tiiminvetäjien määrä ei ole tiedossa, eikä palautteiden antaneiden tiiminvetäjien määrää voi verrata tiiminvetäjien kokonaismäärän. Voidaan kuitenkin olettaa, että palautetta olisi voinut saada mahdollisesti useammalta henkilöltä, jos opas olisi tapahtumaan toimitettu aiemmin. Palautteista pystyttiin kuitenkin arvioimaan oppaan toimivuutta ja hyödyllisyyttä sekä saatiin muutama kehitysehdotus, joiden avulla oppaan sisältöön tehtiin lisäyksiä.

Opasta ja sen sisältöjä voi jatkokehittää vielä tulevaisuudessa. Jos tullaan tilanteeseen, jossa vapaaehtoisten palautteet kohdistuvat jonkun tietyn esihenkilön tehtävän tai toiminnan ympärille, kannattaa oppaan sisältöjä päivittää niin, että ne kohtaavat paremmin vapaaehtoisten tarpeita. Jos vastaan tulee teema, jota ei oppaassa ole vielä käsitelty, voi sen lisääminen olla kannattavaa. Oppaan tarkoitus on olla tiiminvetäjien apuväline. Jotta kohderyhmän tarpeet kohtaavat oppaan sisältöjen kanssa ja tieto on ajankohtaista, voi sitä olla syytä päivittää tulevaisuudessa. Toinen mahdollinen jatkokehitysidea on kehittää tiiminvetäjän oppaan rinnalle opas tapahtumajärjestäjille. Oppaan ensisijaisia aihealueita voisivat olla esimerkiksi tiiminvetäjien perehdytys, vapaaehtoistoiminnan koordinointi, vapaaehtoisilta kerättävän palautteen merkitys sekä viestintä vapaaehtoisille ja tiiminvetäjille tapahtumaa ennen, sen aikana ja sen jälkeen.

Lähteet

Ali-Yrkkö, J. & Pajarinen, M. 2021. Tapahtuma-alan rooli Suomen taloudessa. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos. Viitattu 4.8.2024. Saatavissa <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit-Reports-116.pdf>

Boström, E. 2020. Vapaaehtoistyö ja palautteen merkitys. Kansalaisareena ry. Blogi. Viitattu 13.11.2024. Saatavissa <https://kansalaisareena.fi/vapaaehtoistyö-ja-palautteen-merkitys/>

Euroopan parlamentti. 2008. MIETINTÖ Vapaaehtoistyön roolista taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi (2007/2149(INI)). Viitattu 4.8.2024. Saatavissa https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-6-2008-0070_FI.html?redirect

Harju, A. 2020. Hoivavapaaehtoistyö on toista maata. Kansalaisyhteiskunta. Viitattu 23.10.2024. Saatavissa <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/hoivavapaaehtoistyö-ontoista-maata/>

Heetae, C., Chunxiao, L. & Yandan, W. Understanding sport event volunteers' continuance intention: An environmental psychology approach. 2020. Julkaisussa Sport management review, 2020–08, Vol.23 (4), p.615–625. Elsevier Ltd Viitattu 20.11.2024. Saatavissa <https://www.sciencedirect-com.ezproxy.saimia.fi/science/article/abs/pii/S1441352319302232>

Hoffren, J. 2019. Agenda 2030: Vapaaehtoistyö luo hyvinvointia. Julkaisussa Hirvonen, S. & Puolitaival, S. (toim.) Vapaaehtoistoiminnan arvo. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2019. 42–54. Viitattu 23.10.2024. Saatavissa: https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2019/12/Vapaaehtoistoiminnan_arvo_PageView_WEB.pdf

Hoikkala, M. 2023. MM-kiekkokisojen sankareita ovat myös he, jotka tulevat töihin ilman palkkaa. Etelä-Suomen Sanomat. Viitattu 24.10.2024. Saatavissa <https://www.ess.fi/paakirjoitus-mielipide/5934867>

Iskola- Kesonen, H. 2004. Mitä, miksi, kuinka? Käsikirja tapahtumajärjestäjälle. SLU-julkaisusarja 10/4. Suomen Liikunta ja Urheilu ry.

Juhola, E. 2012. Miksi vapaaehtoistyön johtaminen on erityistä? Teoksessa Iso-Aho, J., Juhola, E. (toim.) 2012. KULTTUURIA VAPAAEHTOISTYÖNÄ! Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.11.2024. Saatavissa <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/kulttuuria-vapaaehtoistyon-2012.pdf>

Kansalaisareena. Vapaaehtoistoiminnan määritelmä. Viitattu 22.10.2024. Saatavissa <https://kansalaisareena.fi/vapaaehtoiselle/vapaaehtoistoiminnan-maaritelma/>

Karreinen, L., Halonen, M. & Tennilä, M. (toim.) 2010. 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry.

Katzenbach, J. & Smith, D. 2015. The wisdom of teams: creating the high-performance organization. Boston, MA: Harvard Business Review Press

Koponen, K. 2019. Yleisö- ja tapahtumaturvallisuus. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Viitattu 6.8.2024. Saatavissa <https://www.slideshare.net/slideshow/yleis-ja-tapahtumaturvallisuus/148747224>

Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilka, H. 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. E-kirja. Helsinki: Art House.

Kupias, P., Peltola, R. & Pirinen J. 2014. Esimies osaamisen kehittäjänä. 1. painos. Helsinki: Sanoma Pro

Kuuluvainen, S. 2015. Vapaaehtoistyön johtaminen. Helsinki: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF.

Kuusisto, K. & Sahlsted, M. 2021. Tapahtumateollisuus vuonna 2021. Business Finland. Viitattu 4.8.2024. Saatavissa <https://tapahtumateollisuus.fi/content/uploads/2024/08/Tapahtumateollisuuden-toimialaselvitys-2021-1.pdf>

Lahden historiallinen museo. Torilla tavataan – markkinat Lahdessa. Viitattu 21.10.2024. Saatavissa <https://www.lahdenhistoriallinen.fi/tee-ja-koe/lahden-historian-kohokohtia/torilla-tavataan-markkinat-lahdessa/>

Lahden kaupunginhallitus. 2023. Pöytäkirja. Viitattu 18.10.2024. Saatavissa <https://lahti-prod.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2023862-5>

Lahden kaupunki. 2023. Kaupunginhallitus: Lahdesta täydellinen tapahtumakaupunki 2030. Viitattu 17.10.2024. Saatavissa <https://www.lahti.fi/uutiset/kaupunginhallitus-lahdesta-taydellinen-tapahtumakaupunki-2030/>

Lahden kaupunki. Tapahtumatoiminnan kasvu- ja kehittämisohjelma 2030. Viitattu 17.10.2024. Saatavissa <https://lahti-prod.oncloudos.com/kokous/2023862-5-258485.PDF>

Lehtinen, S.-T. 2020. Vapaaehtoistoiminta – kasvava voimavara? Kansalaisyhteiskunta. Viitattu 23.10.2024. Saatavissa <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/vapaaehtoistoiminta-kasvava-voimavara/>

- Manka, M.-L. & Manka M. 2016. Työhyvinvointi. Helsinki: Talentum Pro.
- Määttä, I. 2024. Lahden kaupungin Tapahtumapalvelut. Esitys.
- Nylund, M. & Yeung, A (toim). 2005. Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino.
- Puolitaival, S., Porthén, A. & Salmela, M. 2022. Opas vapaaehtoisten hyvinvointiin. Kansalaisareena. Viitattu 12.11.2024. Saatavissa <https://kansalaisareena.fi/opas-vapaaehtoisten-hyvinvointiin/hyvinvoivan-yhteison-rakentaminen/>
- Salpausselän kisat. Historia. Viitattu 21.10.2024. Saatavissa <https://lahtiskigames.com/100-years/historia/>
- Seraphin, H. & Korstanje, M. 2018. International event management: bridging the gap between theory and practice. New York: Nova Science Publisher.
- Stukas, A., Hoye, R., Nicholson, M., Brown, K. & Aisbett, L. 2016. Motivations to Volunteer and Their Associations With Volunteers' Well-Being. Julkaisussa Nonprofit and voluntary sector quarterly, 2016-02, Vol.45 (1). Sage Journals. Viitattu 12.11.2024. Saatavissa <https://journals-sagepub-com.ezproxy.saimia.fi/doi/full/10.1177/0899764014561122>
- Suomi.fi. 2024. Näin järjestät vapaaehtoistoimintaa. Viitattu 12.11.2024. Saatavissa <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/oikeudet-ja-velvollisuudet/perusoikeudet-ja-vaikuttaminen/opas/vapaaehtoistoiminta/nain-jarjestat-vapaaehtoistoimintaa>
- Tampereen kaupunki. 2022. Tapahtumatoiminnan suuntaviivojen päivitys. Viitattu 6.8.2024. Saatavissa <https://www.tampere.fi/sites/default/files/2022-09/Tapahtumatoiminnan%20suuntaviivat%20ja%20painopisteet.pdf>
- Tapahtumateollisuus ry. Mitä on Tapahtumateollisuus? Viitattu 3.8.2024. Saatavissa <https://www.tapahtumateollisuus.fi/mita-on-tapahtumateollisuus/>
- Tea Kosunen. 2024. Tapahtumasuunnittelija. Lahden kaupunki. Haastattelu. 22.10.2024
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2024. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Viitattu 10.11.2024. Saatavissa <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointi-ja-terveyserot/keskeisia-kasitteita>
- Tiina Kulmalahti. 2024. Projektipäällikkö. Lahden kaupunki. Haastattelu 22.10.2024.
- Turja, T. 2024. Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen Suomessa 2024. Taloustutkimus Oy. Viitattu 23.10.2024. Saatavissa https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2024/05/Vapaaehtoistoiminta_Suomessa_Raportti_2024.pdf

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Yleisö- ja tapahtumaturvallisuus. Viitattu 6.8.2024. Saatavissa <https://tukes.fi/tapahtumaturvallisuus>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2023. Selvitys: Tapahtuma-alaa ei tunnisteta elinkeinona, mikä on este kasvulle. Viitattu 4.8.2024. Saatavissa <https://tem.fi/-/selvitys-tapahtuma-alaa-ei-tunnisteta-elinkeinona-mika-on-este-kasvulle>

Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu. 2024. Vapaaehtoistyö. Viitattu 13.11.2024. Saatavissa <https://tyosuojelu.fi/tyosuojelu-tyopaikalla/vapaaehtoistyö>

Työturvallisuuskeskus. Perehdyttäminen ja työnopastus. Viitattu 13.11.2024. Saatavissa <https://ttk.fi/tyoturvallisuus/vastuut-ja-velvoitteet/tyonantajan-yleiset-velvollisuudet/perehdyttaminen-ja-tyonopastus/>

Vihiniemi, P. 2022. Aloittavan vapaaehtoiskoordinaattorin opas. Kansalaisareena. Viitattu 23.10.2024. Saatavissa <https://kansalaisareena.fi/aloitavan-vapaaehtoistoiminnan-koordinaattorin-opas/>

Väntänen, S. & Rehnström, T. 2012. Vapaaehtoistyön merkitys. Teoksessa Iso-Aho, J., Juhola, E. (toim.) KULTTUURIA VAPAAEHTOISTYÖNÄ! Humanistinen ammattikorkeakoulu. 10–13. Viitattu 24.10.2024. Saatavissa <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/kulttuuria-vapaaehtoistyona-2012.pdf>

Wirén, M., Westerholm, T. & Liikamaa, A. 2020a. Tapahtumateollisuuden toimialatutkimus 2020 osa 1. Tapahtumateollisuus ry. Viitattu 4.8.2024. Saatavissa <https://tapahtumateollisuus.fi/content/uploads/2024/08/Tapahtumateollisuuden-toimialaraportti-2020-osa-1.pdf>

Wirén, M., Westerholm, T. & Liikamaa, A. Tapahtumateollisuuden toimialatutkimus 2020 osa 2. Tapahtumateollisuus ry. Viitattu 4.8.2024. Saatavissa https://tapahtumateollisuus.fi/content/uploads/2024/08/Tapahtumateollisuuden-toimialaraportti-2020_osa-2_high.pdf

Yeung, A. 2020. Tärkein motiivi on auttamisen halu. Kansalaisyhteiskunta. Viitattu 23.10.2024. Saatavissa <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/tarkein-motiivi-on-auttamisen-halu/>

Yhdistysyhteistyö. 2019a. Motivointi ja sitouttaminen. Viitattu 24.10.2024. Saatavissa <https://www.yhdistysyhteistyö.fi/jarjestotoiminta/vapaaehtoistoiminta/arki-vapaaehtoisen-kanssa/motivointi-ja-sitouttaminen/>

Yhdistysyhteistyö. 2019b. Viestintä vapaaehtoisille. Viitattu 13.11.2024. Saatavissa <https://www.yhdistysyhteistyö.fi/jarjestotoiminta/vapaaehtoistoiminta/vapaaehtoistoiminnan-viestinta/viestinta-vapaaehtoisille/>

Yhdistysyhteistyö. 2019c. Sisäinen viestintä. Viitattu 13.11.2024. Saatavissa <https://www.yhdistysyhteistyö.fi/jarjestotoiminta/vapaaehtoistoiminta/vapaaehtoistoiminnan-viestinta/sisainen-viestinta/>

Liite 1 Palautekyselylomake

Kiitos, kun luit Tapahtumien vapaaehtoisten tiiminvetäjän oppaan!

Opas on toteutettu toimeksiantona Lahden kaupungin tapahtumapalveluille ja on osa ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä. Sen tarkoitus on auttaa tulevaisuudessa vapaaehtoisten tiiminvetäjiä onnistumaan tehtävässään ja luomaan parempaa tapahtumakokemusta kaikille vapaaehtoisille.

Jotta opasta voidaan kehittää, pyydämme sen lukioita vastaamaan palautekyselyyn. Kun olet vastannut kysymyksiin, paina lopuksi lähetä.

* Pakollinen kysymys

Oletko toiminut aiemmin esihenkilön tehtävissä? *

- Kyllä
- En

Onko sinulla aiempaa kokemusta vapaaehtoisten johtamisesta tapahtumissa? *

- Kyllä
- Ei

Jäitkö kaipaamaan lisätietoa oppaan sisällössä koskien vapaaehtoisten motivointia, hyvinvointia tai sitouttamista? *

- Kyllä
- En

Jos vastasit kyllä, mistä aiheesta/aiheista olisit lisätietoa kaivannut?

Avoin vastauskenttä

Jäitkö kaipaamaan lisätietoa oppaan sisällössä koskien vapaaehtoisten johtamista (viestintä, työvuorosunnittelu, perehdyttäminen, tiimityöskentely) *

- Kyllä
- En

Jos vastasit kyllä, mistä aiheesta/aiheista olisit lisätietoa kaivannut?

Avoin vastauskenttä

Puuttuiko oppaasta mielestäsi jokin yksittäinen kokonaisuus? *

- Kyllä
- Ei

Jos vastasit kyllä, mitä yksittäistä kokonaisuutta jäit kaipaamaan?

Avoin vastauskenttä

Oliko oppaassa jotain sellaista, minkä olisit jättänyt pois? *

- Kyllä
- Ei

Jos vastasit kyllä, mitä olisit jättänyt pois?

Avoin vastauskenttä

Opas oli pituudeltaan*

- Sopivan mittainen
- Liian pitkä
- Liian lyhyt

Koetko, että oppaan lukemisesta oli sinulle hyötyä? Auttoiko sen sisältö sinua kehittymään vapaaehtoisten johtajana? *

- Kyllä
- Ei

Suosittelisitko opasta sellaiselle henkilölle, joka toimii tapahtumassa vapaaehtoisten tiiminvetäjänä? *

- Kyllä
- En

Lopuksi voit antaa vapaasti palautetta lukemastasi oppaasta!

Avoin vastauskenttä

Liite 2 Vapaaehtoiset tapahtumissa – Opas tiiminvetäjälle

The image shows the cover of a guide titled "Lahti Vapaaehtoiset tapahtumissa" (Lahti Voluntary Events). The cover has a dark blue background with a light blue sidebar on the left containing a menu icon. The title "Lahti" is in white, and "Vapaaehtoiset tapahtumissa" is in large white and light blue letters. Below the title, it says "Opas tiiminvetäjälle" (Guide for team leaders). On the right, there is a photograph of three women in athletic wear, including orange and neon green shirts, smiling and talking. One of the orange shirts has "GATORADE" and "ISO" printed on it. The background of the photo shows an outdoor sports field.

Lahti

Vapaaehtoiset
tapahtumissa

Opas tiiminvetäjälle

Johdanto

Vapaaehtoistoiminta on kaikille avointa toimintaa, jota tehdään omasta vapaasta tahdosta yksilön, yhteisön tai ympäristön hyväksi ilman rahallista korvausta. Vapaaehtoiset ovat erittäin suuressa roolissa eri tapahtumien toteuttamisessa. Ilman huikeita vapaaehtoisiamme, monet kulttuuri- ja urheilutapahtumat jäisivät toteuttamatta Lahdessa.

Toivottavasti saat oppaasta vinkkejä entistä parempaan vapaaehtoisten johtamiseen. Oppaan tarkoitus on auttaa kokeneita tiiminvetäjiä pohtimaan omia johtamistapojaan sekä kehittää niitä entisestään. Opas on myös tueksi tiiminvetäjille, joilla ei ole vielä aiempaa kokemusta vapaaehtoisten ja erilaisten tiimien johtamisesta. Oppaaseen on koottu kaikki se, mitä tarvitset onnistuaksesi hyvänä tiiminvetäjänä. Sen neuvojen avulla pystyt motivoimaan, sitouttamaan ja johtamaan vapaaehtoisia

entistä paremmin. Opas luotiin, jotta vapaaehtoiset saavat jatkossakin laadukasta ohjausta. Tiiminvetäjällä on suuri vaikutus siihen, miten mielekkääksi vapaaehtoinen kokee tapahtumassa työskentelyn ja toimiiko hän tapahtumien parissa aktiivisesti myös tulevaisuudessa.

Tehdään yhdessä mahtava tapahtumakokemus tiiminvetäjille, vapaaehtoisille ja tapahtumakävijöille! Ole rohkeasti yhteydessä, mikäli sinulla tulee kysyttävää tapahtumien vapaaehtoistyöhön liittyen!

Tea Kosunen
Tapahtumasuunnittelija
tea.kosunen@lahti.fi
p. 044 482 6824

Tiina Kulmalahti
Projektipäällikkö
tiina.kulmalahti@lahti.fi
p. 044 483 1728

Opas on toteutettu toimeksiantona Lahden kaupungin tapahtumapalveluille ja on osa LAB-ammattikorkeakoulun opiskelijan Paula Nikulan opinnäytetyötä.

Sisällysluettelo

Tapahtumien vapaaehtoiset Lahdessa	4
Lahden kaupungin vapaaehtoispankki	4
Vapaaehtoisten motivointi, sitouttaminen ja hyvinvointi	5
Vapaaehtoisten motivointi	5
Miten motivoin vapaaehtoisia?	5
Vapaaehtoisten sitouttaminen	5
Vapaaehtoisten hyvinvointi	6
Vapaaehtoisten johtaminen	7
Viestintä ja tiedottaminen	7
Mitä sinun ja vapaaehtoistesi tulisi tietää ennen tehtävän aloitusta?	8
Työturvallisuus vapaaehtoistyössä	9
Vapaaehtoisten oikeudet ja velvollisuudet	9
Työvuorojen suunnittelu	10
Vapaaehtoisten perehdyttäminen	11
Yhteiset pelisäännöt	11
Tiiminä työskentely	12
Muistilista vapaaehtoisten tiiminvetäjälle	13

Tapahtumien vapaaehtoiset Lahdessa

Lahdessa on pitkät ja vahvat vapaaehtoistoiminnan perinteet. Monia urheilutapahtumia on vuosikymmenten aikana järjestetty talkoolaisten ja vapaaehtoisten voimin.

Kaikista tunnetuin suuri urheilutapahtuma on Salpausselän kisat. Salpausselän kisoilla onkin jo yli satavuotinen historia. Vuoden 1922 maaliskuussa ryhmä lahtelaisia kutsuttiin perustamaan kisajärjestäjäorganisaatiota ja näin kuudenkymmenen lahtelaisvaikuttajan voimin syntyi Lahden Hiihtoseura. Ensimmäiset kilpailut järjestettiin seuraavana vuonna Salpausselän harjuilla. Tätä nykyä Lahden Hiihtoseuran vapaaehtoisrekisterissä on kunnioitettavat 2000 nimeä.

Monilla muillakin tapahtumilla on omat vakiintuneet vapaaehtoisensa ja vakiokasvot ovat mukana vuodesta ja tapahtumasta toiseen. Myös erilaiset seurayhteistyöt tuovat suurempiin tapahtumiin talkoolaisia.

Lahden kaupungin vapaaehtoispankki

Lahden kaupungin tapahtumapalveluilla on oma vapaaehtoispankki, joka tuo tapahtumajärjestäjät ja vapaaehtoiset yhteen paikkaan. Sen kautta on mahdollista ilmoittautua vapaaehtoiseksi pankissa mukana oleviin, Lahdessa järjestettäviin tapahtumiin. Usein kokeneet vapaaehtoiset pääsevät itse ryhmävastaavan rooliin.

Vapaaehtoispankissa mukana olevat vapaaehtoiset saavat vuoden aikana muutamia uutiskirjeitä Lahden kaupungin tapahtumapalveluilta,

joissa on tietoa uusista vapaaehtoishauista tapahtumiin, eduista ja muuta vapaaehtoisille tärkeää informaatiota.

Tapahtumien vapaaehtoispankkiin ilmoittautuminen on maksutonta ja omia tietojaan voi pyytää poistettavaksi milloin tahansa.

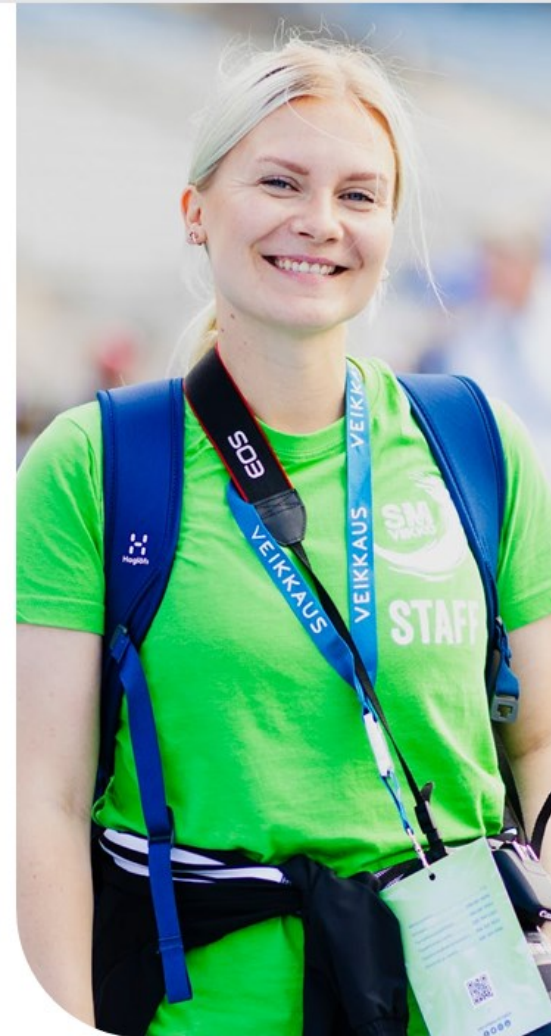
Vapaaehtoispankkiin kuuluville vapaaehtoisille tarjotaan Lahden kaupungin tapahtumapalveluiden puolesta myös seuraavia etuja:

- arvokas työkokemus ja verkostoituminen, sekä työtodistus
- elämyksellinen mahdollisuus päästä osaksi Lahdessa järjestettäviä tapahtumia
- päivittyviä kausikohtaisia etuja

Yhteydenotto tapahtuman järjestäjältä tulee vapaaehtoisille pian sen jälkeen, kun ilmoittautuneiden ja tietojen siirron hyväksyneiden vapaaehtoisten tiedot siirretään tapahtuman järjestäjän käyttöön Lahden kaupungin toimesta. Tapahtuman järjestäjä siis vastaa kaikesta tapahtumaan liittyvästä viestinnästä (esim. työvuorot) vapaaehtoisille.

EU:n yleisen tietosuojasetuksen (2016/679), artiklat 13 ja 14, ohjaavat rekisterin kaikkea ylläpitoa.

Lahden kaupungin vapaaehtoispankki takaa sen, että Lahdessa tapahtuu myös tulevaisuudessa!

Vapaaehtoisten motivointi, sitouttaminen ja hyvinvointi

Tässä osiossa käydään läpi vapaaehtoisten motiivoinnin, sitouttamisen ja hyvinvoinnista huolehtimisen tärkeyttä. Saat seuraavissa kappaleissa myös käytännön vinkkejä siihen, miten onnistut näissä asioissa!

Vapaaehtoisten motivointi

Miksi vapaaehtoisten motivointi on tärkeää? Kun ihminen on motivoitunut, hän käyttää omaa energiaansa ja aikaansa enemmän saavuttaakseen omat tai yhteisölle asetetut tavoitteet. Motiivointi vaikuttaa siis yksittäisen vapaaehtoisen sekä koko tiimin käyttäytymiseen.

Motiivointi auttaa koko tiimiäsi pääsemään teille asetettuun tavoitteeseen. Tällainen tavoite voi olla esimerkiksi hyvä ja laadukas asiakaspalvelu, juottopisteen toimiminen, määrätyn alueen siisteyden ylläpitäminen tai tapahtuman turvallisuudesta huolehtiminen. Vapaaehtoisten motivointi onkin yksi tärkeimpiä tiiminvetäjän tehtäviä.

Miten motivoin vapaaehtoisia?

- Tervehdi, kiitä ja kuuntele: tee vapaaehtoiselle selväksi, että hän on merkityksellinen ja häntä sekä hänen työpanostaan arvostetaan.
- Luo vapaaehtoiselle selkeä toimenkuva.
- Tarjoa mielekästä tekemistä ja perehdytä vapaaehtoiset huolellisesti tehtävään.
- Luo hyvä ilmapiiri ja yhteishenki: voit järjestää esimerkiksi tapaamisen, jossa vapaaehtoiset pääsevät ryhmytymään ennen tapahtumaa.

- Anna positiivista palautetta aina, kun se on mahdollista. Myös rakentavan ja kehittävän palautteen anto on tärkeää tarvittaessa.
  - Johda esimerkilläsi: aktiivinen, sitoutunut ja positiivinen asenne tarttuu!
  - Viesti selkeästi ja aktiivisesti.
  - Anna vapaaehtoiselle tilaa kehittyä ja anna vastuuta: näin osoitat luottamuksesi.
- Mieti myös muita keinoja, joilla juuri sinä voit motivoida vapaaehtoisiasi!

Vapaaehtoisten sitouttaminen

Kun vapaaehtoisen saadaan sitoutettua toimintaan, hän osallistuu varmemmin myös tulevaisuudessa eri tapahtumiin vapaaehtoisena. Sitoutuneisuus ja hyvä vapaaehtoiskokemus voivat myös kannustaa muuhun vapaaehtoistoimintaan! Vapaaehtoisten motivointi auttaa sitouttamisessa ja onkin tärkeää, että sitouttaminen alkaa jo rekrytointivaiheessa ja jatkuu aina tapahtuman päättymiseen saakka.

Myös vapaaehtoisen hyvinvoinnista huolehtiminen ja arvostus sitouttaa vapaaehtoista toimintaan. Yksi tärkeimmistä sitouttamisen keinoista on riittävä ja selkeä viestiminen. Vapaaehtoinen ei saa tuntoa, että hän on tyhjän päällä tai epätietoinen. Liian vähäinen viestintä voi mahdollistaa sen, ettei vapaaehtoinen sitoudu toimintaan pidemmäksi aikaa tai päättää jopa perua koko osallistumisensa. Laadukkaaseen viestintään saat vinkkejä myöhemmissä kappaleissa.

Vapaaehtoisten hyvinvointi

Vapaaehtoisten antama aika ja osaaminen ovat erittäin tärkeitä resursseja tapahtuman onnistumiselle. Tämän vuoksi on tärkeää, että vapaaehtoisten hyvinvoinnista huolehditaan ja he kokevat olonsa turvalliseksi työtehtäviä tehdessään.

Ole kiinnostunut siitä, mitä työpäivien aikana on tapahtunut, missä on onnistuttu tai onko eteen tullut ongelmatilanteita. Käykää asiat yhdessä läpi viimeistään työpäivän päätteeksi.

Jos eteen on tullut jokin ongelmatilanne, pohdikaa yhdessä, miten asian voi tulevaisuudessa välttää tai miten sen kanssa toimitaan jatkossa. Tällaisia asioita voi olla esimerkiksi ikävä asiakas kohtaaminen, tapaturmat/sairaskohtaukset tai työryhmässä tapahtuva epäasiallinen käytös. Kun päivän aikana kohdatut tilanteet käydään läpi yhdessä, luodaan samalla turvallisuuden tunnetta koko ryhmälle.

Kun olet tiiminvetäjänä avoin ja helposti lähestyttävä, luot samalla turvallista ja avointa ilmapiiriä. Tällöin vapaaehtoinen kokee olonsa turvalliseksi, jakaa kokemuksiaan työtehtävistään eikä jää pohtimaan niitä yksin. Turvallisuuden tunne ja turvallinen työyhteisö ovat tärkeässä roolissa vapaaehtoisen hyvinvoinnin kannalta.

Suunnittele työpäiviin riittävästi taukoja. Taukoja suunniteltaessa tulee ottaa huomioon myös se, tehdäänkö työtä sisä- vai ulkotiloissa. Kova pakkainen tai helle voi vaikuttaa lisätau-

Pohdittavaksi

Millä keinoilla pidät huolta omasta jaksamisestasi ja hyvinvoinnistasi?

Voisiko näistä keinoista olla hyötyä myös vapaaehtoisillesi?

jen tarvitsemiseen. Ota ennakoon selvää, missä vapaaehtoiset pääsevät mahdollisesti lämmittelemään tai viilentymään. Muistuta vapaaehtoisia myös sään mukaisesta varustuksesta. Riittävä tauotus auttaa vapaaehtoisia jaksamaan hektisten tapahtumapäivien läpi.

Muista pitää huolta myös omasta jaksamisestasi! Kun huolehdit myös omasta hyvinvoinnistasi ja jaksamisestasi, tuet samalla koko ryhmän toimintaa. Väsyneenä ja stressaantuneena ihmisen käytös saattaa muuttua ja tämä voi näkyä esimerkiksi kiukkuisuutena tai hermostuneisuutena ja omaa väsymystänsä saattaa helposti purkaa muihin. Tällaiset tilanteet vaikuttavat hyvin varmasti koko ryhmän dynamiikkaan, pyri siis välttämään niitä!

Vapaaehtoisten johtaminen

Seuraavassa osiossa perehdytään vapaaehtoisten johtamiseen. Johtaminen alkaa jo hyvissä ajoin ennen tapahtumaa ja saatkin vinkkejä muun muassa vapaaehtoisille viestimiseen ja työvuorojen suunnitteluun. Osiossa käydään läpi myös sitä, mitä asioita sinun tiiminvetäjänä kannattaa selvittää ennen tapahtumaa ja mitä asioita ottaa huomioon.

Viestintä ja tiedottaminen

Viestintä on vuorovaikutusta, jonka tarkoitus on vaikuttaa ihmisiin. Tiedottamisen tavoitteena on saada oikea tieto oikeaan paikkaan, oikeaan aikaan ja oikeille henkilöille. Kun tiedotat asioista, pyri rakentamaan viestisi niin, että se on helposti ymmärrettävissä. Vältä epämääräisyyttä ja epäolennaisuuksia etenkin sellaisissa viesteissä, jotka sisältävät erittäin tärkeää informaatiota. Jos olet epävarma siitä, onko viesti ymmärretty tai ovatko kaikki lukeneet sen, kannattaa pyytää vapaaehtoisia kommentoimaan viestin sisältöä tai kuitaamaan se luetuksi.

Huolehdi siitä, että viesti saavuttaa vapaaehtoiset mahdollisimman tasapuolisesti. Tätä varten tiiminvetäjän kannattaa valita pääsääntöinen kanava, jossa tavoittaa kaikki vapaaehtoiset samanaikaisesti. Yksi toimivaksi havaittu keino on luoda ryhmä WhatsAppiin tai vastaavalle alustalle. Viestit, kuvat ja tiedostot jäävät talteen samalle alustalle jokaiselle vapaaehtoiselle, jolloin niihin on helppo palata myös jälkikäteen. Jos jaat vapaaehtoisille paljon tiedostoja, kannattaa

harkita mahdollisesti pilvipalvelun tai tiedostonjakoalustan käyttämistä. Hyviä palveluita ovat esimerkiksi Teams, Google Drive tai SharePoint.

Tietoa tulee olla riittävästi saatavilla. Jaa tietoa aina kun sinulla on siihen syy. Mitä aktiivisempi olet, sitä varmemmin sitoutat vapaaehtoisia toimintaan. Vapaaehtoisten on myös helpompi lähteä suorittamaan tehtäviä, kun he kokevat, että asioissa ollaan ajan tasalla ja tietoa on saatu riittävästi. Kaikista tärkeimmät asiat kannattaa myös kerrata useamman kerran!

Viestintä ei ole kuitenkaan pelkästään vapaaehtoisten tiedottamista. Se on vuorovaikutusta ihmisten välillä kasvotusten ja eri kanavissa. Hyvät viestintä- ja vuorovaikutustaidot tuovat ihmisiä yhteen, kun taas pieleen mennessään ne saattavat erottaa ihmiset toisistaan. Osallista vapaaehtoisia viestintäkanavissa sekä kasvotusten. Muista omat eleet ja mikroilmeet. Kun näytät vuorovaikutuksessa oman innokkuutesi ja positiiivisen asenteesi tapahtumaa ja tehtävää kohtaa, innostat sillä samalla myös vapaaehtoisia.

Ole kiinnostunut ja kuuntele vapaaehtoisia. Muista aloittaa tapahtumapäivä aina tervehtimällä ja käymällä päivän agenda läpi. Päivän lopuksi kerää vapaaehtoiset yhteen, käykää läpi päivän tapahtumat ja keskustelkaa niistä yhdessä. Lopuksi voit alustaa seuraavan päivän tehtäviä. Päivän päättäminen yhdessä ryhmäyttää ja luo luottamusta ryhmän ja tiiminvetäjän välille. Avoin ja vahva vuorovaikutus auttaa ryhmää pääsemään tavoitteisiin.

Pohdittavaksi

Pohdi, mitkä ovat niitä viestinnän kanavia, jotka sopivat omalle vapaaehtoisryhmällesi viestimiseen parhaiten.

Miten ja mistä heidät tavoittaa helpoiten?

Mitä sinun ja vapaaehtoisesi tulisi tietää ennen tehtävän aloitusta?

On paljon asioita, joita sinun tiiminvetäjänä tulee tietää, ennen kuin kontaktit vapaaehtoisiasi. Sinun tulee tehdä taustatyötä tapahtumaan ja tiimisi vastuualueeseen liittyen ja osallistua mahdollisesti erilaisiin info- ja koulutustilaisuuksiin.

Kaikkia vapaaehtoisten kysymyksiä voi olla vaikea ennakoita. Kun vapaaehtoinen kysyy jotain, mistä et ole ennakkoon saanut tietoa, selvitä asia mahdollisimman nopeasti. Herätät vapaaehtoisissa myös enemmän luottamusta, kun olet tehnyt taustatyön huolellisesti ja selvität kaikki vastaan tuleviin kysymyksiin vastaukset.

Muistuta vapaaehtoisia myös varusteista. Etenkin ulkoilmassa toimimiseen tarvitsee säänmukaisen varustuksen. Oli kyseessä kesä tai talvi, sääolot voivat muuttua äkkiä. Pakkanen saattaa kiristyä, kesäillat viilentyä tai taivaalta saattaa tulla hetkellinen vesikuuro. Lämmintä vaatetusta tulee siis olla tarpeeksi. Vaihtovaatteita tai lisäkerroksia kannattaa pitää mukana. Vesisateeseen tai kylmään tuuleen kannattaa varustautua oikeanlaisella takilla ja mahdollisesti ulkohousuilla. Muuhun varustukseen kuuluu muun muassa aurinkorasva, päähine, käsiineet, hyvät kengät ja juomapullo.

Ota selvää ainakin seuraavista asioista:

- Tapahtuman idea, paikka ja tavoite
- Kuka on sinun yhteyshenkilösi, jolta saat ohjeet ja vastauksia kysymyksiisi
- Missä vapaaehtoisten ruokailu tapahtuu ja millä aikavälillä lämmin ruoka tarjolla
- Onko vapaaehtoisille yhteistä tilaa, jossa taukoja voi pitää
- Tuleeko vapaaehtoisille tapahtumavaatetus tai onko tiimillesi sääntöjä pukeutumiseen liittyen
- Kuka kirjoittaa työtodistuksen sitä pyydetessä
- Tarjoaako edustamasi tapahtuma vapaaehtoisille etuja
- Miten tapahtuma-alueelle saavutaan julkisilla, pyörällä tai omalla autolla
- Miten toimitaan erilaisissa poikkeustilanteissa

Mitä tietoa vapaaehtoisille tulisi jakaa ennen tehtävän aloitusta?

- Tapahtuman perustiedot
- Tapahtumapaikan ja vapaaehtoisen työpisteen sijainti
- Vastuuhenkilöt
- Turvallisuusasiat
- Ennakkomateriaalit
- Työvuorot
- Saapumisohjeet
- Milloin perehdytys tapahtuu
- Tarvitseeko työtehtävässä onnistumiseen jotain erityistaitoja
- Tarvitseeko työtehtävää suorittaakseen jonkun erillisen luvan tai suoritettua kurssia (esim. hygieniapassi tai ensiavun peruskurssi)

Työturvallisuus vapaaehtoistyössä

Turvallinen ja terveellinen työ on edellytys työntekijän hyvinvoinnille, oli kyse sitten palkkatyöstä tai vapaaehtoistyöstä. Työtä tekevän on oltava tietoinen työhön liittyvistä vaaroista, haitoista ja kuormitustekijöistä. Ne täytyy osata myös tunnistaa.

Seuraava muistilista auttaa sinua huolehtimaan siitä, että vapaaehtoinen voi työskennellä turvallisesti annetussa tehtävässä:

- Vapaaehtoisen tulee olla tietoinen työpaikan ja työtehtävän vaara- ja haittatekijöistä
- Laadukas ja kattava perehdytys
- Riittävästi tietoa tapahtuma-alueen turvallisuudesta: missä tavataan työvuoron aluksi, missä on ensisijainen kokoontumispaikka evakuointitilanteissa, alkusammutuskaluston ja defibrillaattorin sijainti, ensiapupisteen sijainti ja miten ensiavun tai järjestyksenvalvonnan saa tarvittaessa kutsuttua paikalle.
- Riittävät taudit työvuoron aikana: Taukoja suunniteltaessa ota huomioon myös mahdolliset olosuhteet, kuten lämpötila ja suora auringonpaiste
- Vapaaehtoisen tulee tietää, miten toimia onnettomuuden tai tapaturman sattuessa
- Vapaaehtoisella on oikeanlaiset varusteet työtehtävien suorittamiseen - esim. mahdollisesti tarvittavat henkilösuojaimet, oikeanlainen vaatetus ja turvalliset työvälineet

- Tarkkaile vapaaehtoisten olemusta ja työkykyä, muistuta tauoista ja veden juonnista – tämä on hyvä muistaa etenkin kesäisin ulkona työskennellessä!
- Tarkista mahdolliset työtehtävän suorittamiseen tarvittavat pätevyyydet tai siihen tarvittava erityisosaaminen
- Ohjaa turvalliset ja terveelliset tavat työtehtävän suorittamiseen
- Tarkista, että vapaaehtoinen tietää, kuka on hänen lähin esihenkilönsä ja miten tähän saa yhteyden. Käykää läpi myös muut mahdolliset henkilöt, joihin vapaaehtoisella saattaa olla tarve saada yhteys työvuorojen aikana.
- Muistuta ilmoitusvelvollisuudesta: läheltä piti -tilanteet, turvallisuusriskit (tapaturmat, vaaratilanteita aiheuttavat tai epäkunnossa olevat esineet tai rakenteet, tapahtuma-alueelle hylätyt laukut yms.)

Vapaaehtoisen oikeudet ja velvollisuudet

Vapaaehtoistoiminta on kaikille avointa toimintaa, jossa vapaaehtoinen saa itse vapaasti valita itselleen sopivan tehtävän ja sitoutua siihen itselleen sopivaksi ajaksi. Tapahtumissa vapaaehtoinen valitsee työtehtäviään ja sopii aikatauluista yhteistyössä tapahtumajärjestäjän, vapaaehtoistoimintaa koordinoivan henkilön tai oman tiiminvetäjänsä kanssa. Vapaaehtoisella on

myös oikeus saada tarvittava perehdytys, tukea ja ohjausta työtehtäväänsä.

Tiiminvetäjän tehtävä on tukea vapaaehtoista onnistumaan sovitussa työtehtävässä. Vapaaehtoinen saa myös kieltäytyä tarjotuista työtehtävistä sekä lopettaa vapaaehtoistoiminnan halutessaan.

Vapaaehtoisen velvollisuuksia ovat mm.

- Vaitiolovelvollisuuden kunnioittaminen.
- Ilmoitusvelvollisuus: Vapaaehtoisella on velvollisuus ilmoittaa, mikäli hän huomaa tai saa tietoonsa työturvallisuusriskin, onnettomuuden tai läheltä piti -tilanteen.
- Sovittuihin työvuoroihin saapuminen työkuuntiosena.
- Ilmoittaminen mahdollisesta estymisestä, esim. sairastuminen.
- Noudattaa yhdessä sovittuja pelisääntöjä.
- Muistaa, että edustaa työnantajansa ja sen arvoja ja toimii sen mukaisesti.
- Toimia työtehtävissä turvallisesti ja annettujen ohjeiden mukaan.
- Huolehtia omasta jaksamisestaan.

Työvuorojen suunnittelu

Aloita työvuorojen suunnittelu ajoissa. Tapahtumatyössä vaaditaan joustavuutta, mutta mitä aiemmin vapaaehtoiset saavat tiedot koko tapahtumaviikon tapahtumista, sen parempi! Alustavat työajat ja työpäivät kannattaa löydä lukkoon heti, kun se on mahdollista.

Työvuorosuunnittelu kannattaa aloittaa kartoittamalla työvuorojen ja tehtävien tarve. Selvitä kuinka paljon tehtävää on tapahtumaviikolla ja miten tehtävät sekä työajat mahdollisesti eroavat itse tapahtumapäivistä.

Vapaaehtoistiemisi vastuualueen tehtävät saattavat vaihdella avustavista tehtävistä valmisteleviin tehtäviin. Selvitä myös tarvitseeko tiimiä jakaa. Esimerkkinä, onko infopisteitä useampi tapahtumapaikalla tai koska kisakanslian rakennetaan ja paljonko aikaa tarvitaan sen valmisteluun.

Kartoita tehtäviin tarvittavat resurssit ja osaaminen. Ota huomioon, kuinka paljon vapaaehtoisia työvuoroihin tarvitaan ja millaista osaamista tehtävään tarvitaan. Suunnittele vuoroihin tarpeeksi, muttei kuitenkaan liikaa tekijöitä. Tekemistä tulee olla jokaiselle sopivasti. Vapaaehtoinen ei saa tuntoa, että hän on paikalla turhaan, eikä hänelle riitä tekemistä, muttei myöskään sitä, että työ kuormittaa liikaa.

Vapaaehtoistyössä pitkä kokemus vastaavista työtehtävistä ei ole keskiössä, ja moni hakeutuukin vapaaehtoistyöhön oppiakseen uutta. Työvuoroja suunniteltaessa on kuitenkin hyvä ottaa

huomioon esimerkiksi mahdollinen aiempi kokemus tai kielitaito. Voit jakaa vastuuta sellaisille henkilöille, joiden tiedät pystyvän auttamaan muita ja selviytymään ongelmatilanteista. Erityisesti kansainvälisissä tapahtumissa on tärkeää ottaa huomioon, että työvuorossa on riittävästi kielitaitoisia ihmisiä. Kaikkien ei tarvitse olla erityisen hyviä kielissä, mutta suunnittele etukäteen työvuoroihin tarpeeksi sellaisia henkilöitä, joilta haastavampikin ongelmanratkaisu onnistuu myös muilla kielillä.

Tarkista vapaaehtoisten saatavuus sekä toiveet. Jokaisessa ryhmässä on varmasti vapaaehtoisia, joilla on erilaisia rajoituksia työvuoroille tai työpäiville. On myös vapaaehtoisia, jotka haluavat tehdä pidempiä päiviä niin tapahtumaviikolla kuin tapahtumapäivinä. Toisaalta jotkut vapaaehtoiset haluavat osallistua tapahtumapäivinä vain muutamia tunteja.

Vapaaehtoisilla on erilaisia syitä, mitkä ovat motivoineet heitä osallistumaan tapahtuman tekoon. Moniin tehtäviin haetaan useita kuukausia aiemmin ja siksi myös muita suunnitelmia tapahtumaviikolle on jo saatettu tehdä. Kunnioitathan vapaaehtoisten toiveita ja rajoja. Varaudu muutoksiin. Kun kyse on vapaaehtoistyöstä, muutoksia tulee varmasti tiimin sisällä. Ota myös huomioon, että vapaaehtoisella on oikeus valita itse sopiva tehtävä, sitoutua itselle sopivaksi ajaksi, kieltäytyä tarjotusta tehtävästä sekä siirtyä muihin tehtäviin.

Vapaaehtoisten perehdyttäminen

Perehdytyksen tavoitteena on antaa vapaaehtoiselle valmiudet tehtävän suorittamiseen. Tarkoituksena on antaa realistinen kuva työtehtävästä ja odotuksista sekä ohjata vapaaehtoista toimimaan tehtävässä turvallisesti. Perehdytyksen aikana on tärkeää, että vapaaehtoinen tuntee olonsa tärkeäksi ja tervetulleeksi. Varaathan siis tarpeeksi aikaa perehdytykselle, jotta työtehtävät ja vastuut voidaan käydä läpi rauhassa. Hyvä perehdytys antaa varmuutta, itseluottamusta sekä tukea tehtävässä suoriutumiseen. Hyvä ja laadukas perehdytys on myös yksi motivaation ylläpidon keino.

Perehdytys voi olla ensimmäinen kohtaaminen kasvokkain, joten muistathan ottaa kaikki vastaan lämpimästi ja positiivisesti. Pyri pitämään kiire ja stressi pois perehdytyksestä! Perehdytyksen jälkeen vapaaehtoisen tulee tietää mitä, miksi ja miten työtehtäviä tehdään.

Yhteiset pelisäännöt

Käykää läpi valmiit tai laatikaa yhdessä omat pelisäännöt. Yhdessä sovitut pelisäännöt luovat turvallisuutta ja auttavat saavuttamaan yhteisen päämäärän. Pelisäännöissä tulee käydä ilmi perus toimintatavat kuten poissaolosta ilmoittaminen, tehtävään sitoutuminen ja mahdolliset pukeutumista koskevat säännöt.

Lisäksi on tärkeää käydä läpi asiat, jotka kuuluvat vaihtolovelvollisuuden piiriin, läheltä piti

-tilanteiden ja tapaturmien ilmoitusvelvollisuus sekä mahdolliset sosiaalisessa mediassa jakamisen rajoitukset.

Perehdyttäjän muistilista

- tapahtuman tarkoitus ja tapahtumapaikan tarkka osoite
- turvallisuusasiat (miten toimia onnettomuustilanteessa, paloturvallisuuden huomiointi tms.)
- yhteystiedot ja yhteyshenkilöt
- yhteiset pelisäännöt
- tehtävien kuvaus ja tarkoitus
- tehtäviin ohjeistus
- turvalliset ja terveelliset työskentelytavat
- vastuut ja odotukset
- työskentelyajat

Pohdittavaksi

Vaikuttavako sinun tapahtumasi mahdolliset erityispiirteet yhteisiin pelisääntöihin?

Tiiminä työskentely

”Tiimi on pieni ryhmä ihmisiä, joilla on toisiaan täydentäviä taitoja, jotka ovat sitoutuneet yhtenäiseen päämäärään, yhteisiin suoritustavoitteisiin ja yhteiseen toimintamalliin ja jotka pitävät itseään yhteisvastuussa suorituksistaan.”

Katzenbach & Smith (1993)

Vaikka tiimisi koostuisi suurimmilta osin vakio-kasvoista, ajan myötä ryhmään tulee mukaan varmasti myös uusia vapaaehtoisia. Ota heidät avosylin vastaan ja huolehdi siitä, että he ryhmäytyvät myös konkareiden kanssa. Tiimi ei varmasti toimi parhaalla mahdollisella tavalla, jos uudet vapaaehtoiset ja pidempään mukana olleet eivät muodosta yhtenäistä ryhmää. Kaikista ei välttämättä tule tiimiin pysyviä jäseniä, mutta hyvä johtaminen ja motivointi voivat olla avainasemassa siinä, että ryhmään saadaan uusia pitkäaikaisia jäseniä!

On myös tärkeää tulla toimeen muiden tiimien kanssa. Tapahtuman tekeminen on tiimipeliä ja sen onnistumiseen tarvitaan paljon eri osa-alueilla toimivia ihmisiä. Mikäli tiiminne toimii yhteistyössä muiden tiimien ja ryhmäpäälliköiden kanssa, voit vaatia myös muita ryhmäpääl-

liköitä toimimaan hyvän johtajan lailla omille vapaaehtoisillesi. Jos huomaat, että toinen ryhmäpäällikkö ei ota minkäänlaista kontaktia tai kohtelee vapaaehtoisia epätasa-arvoisesti, on asiasta keskusteltava toisen ryhmäpäällikön tai tämän esihenkilön kanssa. Teillä kaikilla on yhteinen päämäärä ja sen onnistumiseen tarvitaan jokaisen panosta!

Jos olet itse tilanteessa, jossa joku muu kuin oman ryhmäsi vapaaehtoinen kysyy neuvoa tai tarvitsee apua, ole aina valmis auttamaan. Vaikka kyse ei olisikaan omasta alueestasi, kohtaa, kuuntele, auta tai selvitä asia. Tällä tavalla vaikuttat vapaaehtoisen kokonaisvaltaiseen kokemukseen ja mielikuvaan tapahtumasta.

Pohdittavaksi

**Millainen tiimipelaaja sinä olet?
Millaisia ovat hyvän tiimin ominaisuudet?
Voisitko parantaa oman tiimisi työskentelytapoja omilla kokemuksillasi?**

Muistilista vapaaehtoisten tiiminvetäjälle

- Hymyile, tervehdi ja kiitä
- Huolehdi vapaaehtoisten jaksamisesta sekä turvallisuudesta
- Aloita työvuorojen suunnittelu ajoissa
- Luo yhteiset pelisäännöt
- Kuuntele ja tue
- Anna ja kerää palautetta
- Ylläpidä toimivaa tiimiä
- Perehdytä
- Ole hyvä tiimipelaaja
- Muista turvallinen yhteisö ja työskentely
- Kommunikoiki riittävästi ja selkeästi
- Informoi vapaaehtoisia aina kun siihen on pienikin syy
- Innosta vapaaehtoisiasi toiminnallasi ja esimerkilläsi
- Luo positiivinen ja kannustava ilmapiiri tiimin sisälle
- Muista nauttia kokemuksesta!

